

Prof. Dr. İbrahim Hilmi KARSLI:

Varlığın sahibine kulluk etme, O'na teslim olma ve O'nun yoluna adanma bizim dünya görüşümüzün temelini oluşturur.

► S. 4

Mustafa IRMAKLI:

Bayram sevinci götürmek için gittiği coğrafyalardan hüznün yüklü gönüllerle dönüyor iyilik elçileri.

► S. 6

Burhan İŞLİYEN:

İnsanın Allah'ın iradesi karşısında bütün varlığından, benliğinden, sahip olduğu dünyalıklarından, her şeyden vazgeçebileceğini göstermesinin sembolüdür kurban.

► S. 16

Prof. Dr. Ethem CEBECİOĞLU:

Ölüm karanlıklarından dünya aydınlığına geldik. Karanlıklardan nur çıktı geldi. Her şey zıddında gizli. Kurbanlık hayvanın ölümü aslında sana Allah'ın (c.c.) hediyesidir.

► S. 8

Dursun Ali TÖKEL:

Tütmez ocaklar, sahipsiz yetimler geliyor aklımıza. Haykırarak ağlamalı mı bayram gününde.

► S. 11

Sadettin ÖKTEN:

İnsan, Yaradan'ın kendisi hakkındaki mutlak bilgisine güvenmelidir. Çünkü o hem ilim hem hikmet sahasında herşeyi hakkıyla bilendir..

► S. 14

Turgay TANÜLKÜ:

Bütün dünya çocuklarının aileleriyle birlikte gözyaşı dökmediği ve acılar çekmediği bir bayram diliyorum.

► S. 7

Dr. Murat KALIÇ:

O gün, aziz milletimizin Türkiye Diyanet Vakfına yaptığı bağışlarla vatanımızdan kilometrelerce uzaklıktaki başka bir coğrafyada yaşayan ecdadımıza uzanan şefkat ve merhamet eline vesile olmuştuk.

► S. 20

Bünyamin TOPÇUOĞLU:

Cedlerin mağfired iklimine girmiş gibiyim. Dili bir, gönlü bir, îmânî bir insan yığını Görüyor varlığının bir yere toplandığını; Büyük Allah'ı anarken bir ağızdan herkes Nice bin dalgah Tekbîr oluyor tek bir ses...

► S. 22

Göksel BAKTAGİR:

Ailenin en büyüklerinden başlayarak sırayla bayramlaşmak müthiş bir sevgi enerjisidir.

► S. 15

Haziran 2024 - Sayı: 8

Diyanet İşleri Başkanlığı Adına
Genel Koordinasyon
Prof. Dr. Huriye Martı

Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Cafer Tayyar Doymaz

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Lamia Levent Abul

Yayın Koordinatörleri
Dr. Kübra Çiçekli
Selma Maşlak

Tashih
Esmâ Türkseven

Arşiv
Ali Duran Demircioğlu

Grafik Tasarım
Arketip Ajans / arketipajans.com

Kapak Resmi
Emrah Andış

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/H 06800 Çankaya / ANKARA
Tel: 0 312 294 41 06
Faks: 0312 295 61 92

Yayın Türü
Yaygın, Süreli Yayın
Yılda 2 kez (Dinî Bayramlarda) - Türkçe

Basım Tarihi
11.06.2024

Baskı
TDV YAYIN MATBACILIK VE TİCARET
İŞLETMESİ
Ostim OSB Mah. 1256. Cad.
No: 11 06370 Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0312 354 91 31
Faks: 0312 354 91 32
e-posta: bilgi@tdv.com.tr

Yayımlanacak yazılarda düzeltme ve çıkartmalar yapılabilir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir. Diyanet Bayram Gazetesi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayın organıdır. Gazetede yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden hiçbir ortamda alıntı yapılamaz.
bayram.diyamet.gov.tr

MUKADDES BİR ZAMANIN İLHAM VEREN HİKÂYESİ

Prof. Dr. Ali ERBAŞ

Müslümanlar olarak bizlere düşen, imanımızdan aldığımız kuvvetle birlik ve beraberliğimizi daha da güçlendirmek; zulme, haksızlığa ve her türlü kötülüğe karşı yekvücut bir şekilde mücadele etmektir.

Bayramlar, bizleri fitratımızla buluşturarak ortak inanç, tarih ve medeniyet ekseninde birbirimize kenetlenmemizi sağlayan, kardeşliğimizi pekiştiren müstesna günlerdir. Birlik, beraberlik, paylaşma ve dayanışma duygularıyla hayatı huzur ve sakinete dönüştüren özel zamanlardır. Şimdi, bu ayrıcalıklı zamanlardan biri olan Kurban Bayramı'nı idrak etmenin heyecanını yaşıyoruz. Her yıl olduğu gibi bu günlerde yine gönüllerimizi temizlemenin, ruhlarımızı arındırmanın ve mümin kardeşlerimizle dayanışmanın sevinci içindeyiz.

Kurban Bayramı, aynı zamanda tevhidin, vahdetin, iman ve teslimiyetin anlamlı hikâyesine de ev sahipliği yapar. Bu bayramı ihya ederken Hz. İbrahim'in iman, azim ve sadakatini, Hz. İsmail'in sabır, metanet ve teslimiyetini yâd ederiz. Dünyanın cezbedici nimet ve hazlarına karşı haktan, hakikatten yana durmanın ve geçici lezzetlerden vazgeçerek ebedî saadete talip olmanın asaletini hatırlarız. Zira tevhid, takva ve teslimiyetin sembolü olan kurban ibadeti, Allah'a duyduğumuz muhabbetin, diğer bütün sevgilerin üstünde olduğunun bir ifadesidir. Dünya hayatında bizlere ne bahşedilmişse, neyimiz varsa hepsini Allah yolunda feda edebileceğimizin bir nişanesidir. Maddi

unsurların ötesinde niyeti, samimiyeti, bağlılığı, fedakârlığı ve nihayetinde takvayı ortaya koyan kurban, bir anlamda Allah'ın rızasını kazanma, iyiye, güzele, hakikate ulaşma arayışıdır. Bu hakikate işaretle Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: "Onların ne etleri Allah'a ulaşır ne de kanları; O'na ulaşacak olan sadece sizin takvanızdır. İşte Allah onları sizin istifadenize verdi ki size doğru yolu göstermesinden ötürü O'nu tazimle anasınız. İyilik yolunu tutanları müjdele!" (Hac, 22/37.) Bu ayet, iyi niyet, samimiyet ve takva ile eda edilen kurban ibadetinin karşılığının, kurbiyet olduğunu ifade etmektedir.

Diğer yandan Kurban Bayramı'nı sadece bireysel bir ibadetin gerçekleştirildiği zaman dilimi olmanın ötesine taşıyarak, toplumsal ve küresel boyutta umudun ve dayanışmanın da paylaşıldığı bir atmosfere dönüştürmek, kurban ibadetinin bir gereğidir. Bu bağlamda Kurban Bayramı'nı hac ibadetinden ayrı düşünemeyiz. Zira her ikisi de tevhid inancı ekseninde ümmet bilincini diri tutan, Müslümanların birlikte hareket etme, birbirlerine destek olma ve zorlukları birlikte aşma kabiliyetlerini besleyen ibadetlerdir. Kardeşlik şuurunun doruğa ulaştığı bir vasatta gerçekleşen hac, farklı dillerin, renklerin ve kültürlerin ayrılık ve ayrımcılık değil bir zenginlik sebebi sayıldığığın en açık göstergesidir. Nitekim dünyanın dört bir yanından gelip vahyin kalbinde buluşan Müslümanlar, aynı inanç ve duygularla Kâbe'nin etrafında pervane olurlar. Haccın kutlu mekânlarından Mekke'nin semalarına yükselen tekbir sesleri, Müslümanların kalplerindeki birlik ve beraberlik idealini perçinler. Müslümanlar için âdeta yeniden doğuş fırsatı olan Arafat vakfesi, bayram öncesi gerçekleşen bir arınmayı ifade eder. Bembeyaz ihramlar içinde Allah'a yönelen milyonlarca mümin, günahlardan ve kötülüklerden kurtulup hayata yeni bir başlangıç yapma dirayetiyle kıyama durur. Hüziin ve sevincin iç içe geçtiği bu zaman diliminde samimiyetle Cenab-ı Hakk'a açılan eller, "Müminler ancak kardeşlerdir." (Hucurat, 49/10.) ilahi fermânı mucibince müşterek bir gayeye uzanır. Birlik ve beraberliğin en güçlü şekilde hissedildiği bu kutlu mekânda yapılan dualar, tüm İslam âleminin huzuru ve barışı için yükselir. Mümin gönüller tek bir dilde birleşerek ümmetin yürek dağılayan acılardan kurtulması ve yeniden izzetli ve vakur bir duruş sergileyebilecek imkâna kavuşması için yüce Allah'a yakarır.

Hac ibadeti, Müslümanların sadece Allah'a olan bağlılıklarını değil, birbirlerine olan sorumluluklarını da hatırlatır. Arafat'ta zirveye ulaşan tevhid ve vahdet şuurunu hayata taşımak ve tüm yeryüzünde barışı hâkim kılmak için çalışmak bu sorumluluklardandır. Son yıllarda Gazze başta olmak üzere İslam coğrafyasının farklı yerlerinde yaşanan haksızlık, zulüm, vahşet ve katliamlar, Müslümanların söz konusu sorumluluğunu daha

da artırmaktadır. Zira Kurban Bayramı'nı idrak ettiğimiz bu günlerde gönül coğrafyamız, iman kardeşliğimizin en acı şekilde sınındığı bir alana dönüşmüş durumdadır. Çocuklar, gençler, kadınlar ve yaşlılar, her gün bombardıman, ambargo ve zulüm altında hayat mücadelesi verirken Müslümanların buna sessiz kalması düşünülemez. Çünkü nerede olursa olsun mazlumun yanında olmak, ona yardım eli uzatmak, her şeyden önce imanın bir gereğidir. Yetimlerin acısını, mazlumların sancısını bir an önce dindirmek için ne gerekiyorsa yapmak, tüm Müslümanlar için iman ve kulluk görevidir. Sevgili Peygamberimizin, "Müminler birbirini sevmeye, birbirlerine merhamet ve şefkat göstermede, tıpkı bir organı rahatsızlandığında diğer organları da uykusuzluk ve yüksek ateşle bu acıyı paylaşan bir bedene benzer" hadis-i şerifi, söz konusu göreve dikkat çekmekte; Müslümanların derdi ile dertlenmenin imanî bir sorumluluk olduğunu ortaya koymaktadır.

Bugünlerde samimi duaların, akıltılan gözyaşlarının, daha iyiye daha güzele ulaşma çabasının, hüznü yüreklerle ve yaralı vicdanlara şifa olduğu muhakkaktır. Ancak yeryüzünün huzur ve esenlik diyarına dönüşebilmesi için daha fazlasını yapmak gerekmektedir. Müslümanlar olarak bizlere düşen, imanımızdan aldığımız kuvvetle birlik ve beraberliğimizi daha da güçlendirmek; zulme, haksızlığa ve her türlü kötülüğe karşı yekvücut bir şekilde mücadele etmektir. İslam'ın hakikat ve değerlerini yaşama, yaşatma, gelecek nesillere aktarma ve tüm yeryüzünü bu değerlerle buluşturma hususunda daha kararlı, planlı bir gayret ortaya koymaktır. Böyle bir gayret, gönül coğrafyamızdaki yaralı yürekleri iyileştirmenin ve mazlum kardeşlerimize kendilerinin yalnız olmadıklarını hissettirmenin yanında ümmet olarak birlikte hareket edebildiğimizde tüm kötülüklerle engel olabileceğimize dair inancımızı her dem diri tutacaktır.

KURBANLA NASIL İHYA OLURUZ?

Prof. Dr. İbrahim Hilmi KARSLI

Varlığın sahibine kulluk etme, O'na teslim olma ve O'nun yoluna adanma bizim dünya görüşümüzün temelini oluşturur. Hz. İbrahim ve oğlu İsmail'in şahsında bizlere bu öğretilmektedir. Modern bireyin anlamakta zorluk çekeceği bir konudur bu. Çünkü o, kendinin üstünde, yol gösterici, aşkın ve mutlak bir kudret tanımamaktadır.

Kurban akıtılan bir kan, yenilen bir ettir ama onun ötesindeki anlamı derindir. Yine kurban bir yardımlaşma ve dayanışmadır ancak bu ibadet onu da aşan bir değerler sistemine aittir. En ideal manada kurban, Mevla ile kurulan ve hayat boyu devamı istenen özel bir bağın adıdır. Diğer ibadetler gibi kurban da, bu rabitanın zenginleşmesi ve Mevla'ya olan samimi ve özden teslimiyetin bir alame-tidir. Kurbanlık hayvan, insanın zihin, ruh ve kalp olarak bir diriliş yaşaması için feda edilmesidir. Böylece onun ölü-mü, bir bakıma müminin manevi canlan-mışına vesile kılınmıştır.

Bütün ibadetlerde bir şekil form bir de için olan ruh ve mana vardır. Şekli icra etmek nispeten kolaydır. Ancak zor olan, buradaki ruhu korumak ve geliştirmektir. İnsanı diriltiren ve huzurlu hâle getiren de bu ruh değil midir? Bu deruni nitelik geliştirilmediği müddetçe ibadetler, insana maneviyat üfleyen onun anlam dünyasını zenginleştiren ve varlığın sahibiyle buluş-turan ameller olmaktan uzaklaşır, âdete ve taklide dönüşürler. Bu bakımdan ilgili ayette kurbanın etinin ve kanının Allah'a ulaşmayacağı, O'na ancak takvanın ulaşacağı ifade edilmesi dikkat çekicidir. (Hacc, 22/37.) Böylece Kur'an, insanların çoğunlukla takıldıkları şekilden öze, kalıptan ruha geçiş yapar. Dolayısıyla müminleri Allah'a samimi bir bağlanışla bağlanmaya davet eder. Takva, hac, oruç ve diğer ibadetlerde olduğu gibi kurban ibadetinin de özünü, insanı yüceltici ve olgunlaştırıcı temel ilkesi oluşturur.

Takva, Allah'ın razı olduğu mümince bir hayatın bütün özelliklerini içerir. Takva şuuru sa-hip olmak, mümini hem dünya hem de ahirette karşılaşılabileceği bütün şer ve çirkinliklerden korumanın garantisidir. Takvanın yeri kalptir. Ni-tekim Kur'an, kurban ibadetine işaretle "kalplerin takvası"ndan bahseder (Hacc, 22/32). Kalbini kötülük ve çirkinliklerden koruyabilenler ve sevgiyle Mevla'ya yö-nelebilenler, ancak kurbanın temel ama-cını gerçekleştirirler. Süfiler, kötülükleri kurban etmekten bahsederler. Kibir, kin, düşmanlık, korkaklık, riya, cimrilik, gıy-bet, kötü zanda bulunmak nefsin hasta-lıklarıdır. Cüneyd-i Bağdadi, kurban ke-sen bir müminin nefsindeki bu tür kötü huyları da boğazlaması gerektiğinden söz eder.

İnsanın dünya ve ukba yolculuğu zor ve meşakkatlidir. Hayat, kimi zaman sarp kayalıkları nefes nefese tırmanmak kimi zaman da aşağısı uçurum kanyonlar-da, dar boğazlarda yol almaktır. (Beled, 90/4.) İnsan, anne rahminden başlayan hayatla ölüm, ölüm sonrası, hesap, miza-nı da içeren uzun bir yolculuğa çıkmıştır. Bu yorucu yolculukta onun en değer-li ve koruyucu azığı takvadır. (Bakara, 2/197.) Ancak takva sahibi olanlar, uçsuz bucaksız dünya çölünde şeytanın ayart-malarına kapılıp yollarını şaşırmaslar. Takva, hayat yolculuğunda insana ebedi-yet ufkunu kazandırır. İnsanın istikame-tini belirler, basamak basamak Mevla'ya yükselmesini ve özünü gürleştirmesini sağlar.

Kurban, Allah Teâlâ'ya yaklaşmayı sim-geler. Bu, O'nun sevgisini kalpte his-setmektir. Allah'ı sevmek ve O'nun ta-rafından sevmek gayelerin gayesidir. (Mâide, 5/54.) Hayatın zorlukları karşı-sında direnebilmek de buna bağlıdır. İnsan, bir damla kan, bin endişe diye tarif edilir. Gelecek, ölüm, ölüm sonrası ne olacak? Kendisi ve yakınlarıyla ilgili kaygılar insanın peşini bırakmaz. Bütün bunlar karşısında "Kahrın da hoş lütfun da hoş" diyebilmek. İşte bu ilahi sevgiyle ancak mümkün olur. Bu dünyada bağla-nılan her şey sonunda insanı terk ediyor. Ama Allah Teâlâ, hayat, ölüm ve ölüm sonrasında insanı asla terk etmiyor. (Yû-nus, 10/62.) Eski tabirle "Allah bes bâki heves" derler. Yani bana Allah yeter, ge-risi gelip geçici istek ve hevesten başka bir şey değildir.

İşte kurban esas itibarıyla bizlere bu me-sajı veriyor. Bu manada Allah'a bağlan-mak insana verilen en büyük müjdedir. Mevlana Allah'la beraber olmakla, ömrün de ölümün de bir başka güzel olacağını söyler. O'ndan uzak kalmak ise huzur-suzluğa ve gönül darlığına götürür. Çün-kü insanın ruhunu, her yönüyle kendini kucaklayacak, sarıp sarmalayacak sınırsız bir güç ve merhamet doyurur, o da Mevla'dan başkası değildir. (Ra'd, 13/28.)

İslam'da kurbanın kesilmesinden eski dinî geleneklerde ise takdim edilmesin-den söz edilir. Bu takdimlerde hayvanın etinin, kanının veya kokusunun Tanrı'ya ulaştığına inanılırdı. Sanki onun buna ihtiyacı varmış gibi düşünülürdü. Kısaca kadim topluluklarda kurban vesilesiyle

“Ben sana vereyim sen de bana ver.” şeklinde bir pazarlık anlayışı vardı. İslam’da ise şartsız bir teslimiyet ve fedakârlık inancı vardır ve Allah Teâlâ onun mükâfatını fazlasıyla vermektedir. Böylece Kur’an konuyu manevi alana çeker. (Hacc, 22/37.) İbadete esas ihtiyacı olan insandır, der. Böylece manevi, ahlaki ve insani olgunlaşmayı hedefler. İnsanı esir alan nefsanî ve şeytani arzularından onu kurtarmayı hedefler. (Mâide, 5/6.)

Kurban bayram günleri tekbirlerin yoğunlaştığı zaman dilimleridir. (Hacc 22/37) Aslında bütün varlık âleminde hâl diliyle tekbirler yankılanmaktadır. Anne rahminden itibaren insanın yaratılışı ve hayatını sürdürmesini düşünen kimseyi hayrete düşüren oluşumlar meydana gelmektedir. Hayatı boyunca insanın biyolojik yapısında çoğunlukla farkına varılamayan harika şeyler olmaktadır. Yine insanın hava, su ve toprakla muhteşem bir uyumu vardır. Evren yaratıldı yaratılalı bir saat gibi işlemektedir. Hiçbir uyumsuzluk ve kusur söz konusu değildir. İşte bütün bunlar, zaten Yaratıcı’nın yüceler yücesi ve yegâne oluşunu açıkça ilan etmektedir. Dolayısıyla bayram günlerinde getirilen tekbirlerdeki asıl amaç, taklidin ötesine geçerek evrenin her zerresinde yankılanan bu tesbihatı ruhunun derinlerinde müminin hissetmesidir. Bu manada tekrarlanan tekbirlerle, atomlardan galaksilere, hücreden canlılara bütün varlıkta hâl diliyle ifade edilen zikre, insan da şuurlu bir şekilde katılır. Böylece derin bir hissiyatın eşlik ettiği tekbirler mabet duvarlarını aşar, toplumların hayatına yansarak ete kemiğe bürünür. Kalpler Allah’a yönelir, ortak duygu ve heyecanlarla çarpar, müminler aynı hedef ve idealler istikametinde kenetlenir. Yoksa bunlar, ferdi ve toplumsal hayata mana ve ruh üflemeden, siyasetten iktisada, ticaretten eğitime, kültürden sanata, bilgiden mimariye insan fiillerine renk, koku ve desen vermeyen tekrarlara dönüşür. Tekbirler, medeniyet vasatının tevhide göre inşa edilmesi sorumluluğunu da müminlere yükler. Aksî bir durumda ilahî üst değerlerle aşılınmayan yapılanmalar, toplumları varlık köklerinden kopuk bir şekilde manevi sefaletlere sürükler. Bir taraftan kurbanlar kesilirken diğer taraftan insanlar dinî ve tarihî kimliğe yabancılaşmış uygulamalara kurban edilmekten kurtulamazlar. Demek ki, tekbirler müminleri tevhid zemininde maşerî bir ihya ve varoluşa da çağırılmaktadır.

Bayram günlerinde tekbirler tekrarlanır. Bunun hikmetlerinden biri de, kesilen kurbanların insanın hizmetine sunulmuş olmasıdır. (Hacc, 22/37.) Onlar bir

teslimiyet edası içinde kesim alanına gelirler. Bütün masumluk ve güzelliklerini son bir defa daha burada sergilerler. (Nahl, 16/6.) Aslında bütün varlığı insana adanmışlıktan başka bir hâlde düşünmek mümkün değildir. Sezai Karakoç, buradan hareketle insana nereye adanması gerektiğini şöyle hatırlatır: “Bunu gör, buna tahammül et. Ve gerçeği anla. Kurban bir semboldür. Aslında her gün senin için nice varlık kurban olmaktadır ama sen de bunun dışında değilsin, öyle ise neye adandığını araştır ve bil”. Hayatın ve ölümün âlemlerin Rabbi’nden başkasına adanmayacağı gerçeğini şu ilahî beyan bizlere öğretir: “Ey Peygamber! “De ki: Benim namazım (hac, kurban

gibi) diğer tüm ibadetlerim kısaca bütün yaşamım ve ölümüm, varlıkların hepsinin Rabbi Allah’a adanmıştır...” (Enâm, 6/162.)

Varlığın sahibine kulluk etme, O’na teslim olma ve O’nun yoluna adanma bizim dünya görüşümüzün temelini oluşturur. Hz. İbrahim (a.s.) ve oğlu İsmail (a.s.)’ın şahsında bizlere bu öğretilmektedir. Modern bireyin anlamakta zorluk çekeceği bir konudur bu. Çünkü o, kendinin üstünde, yol gösterici, aşkın ve mutlak bir kudret tanımamaktadır. Kısaca kendine yeterli ve kendine buyruk bir varlık olduğu hezeyanına kapılmaktadır. Aslında bu, insanın varoluşu, yaşaması, sonu

kısaca kendi dışında tayin edilen konuyla ilgili bütünsellikten uzak, akli ve kalbi doyurmayan eksik bir durumdur. Adanmışlık ruhunu anlamayanlar, Allah’ın kendilerine yaptığı eşsiz iyiliği idrak edemeyen dolayısıyla O’na derin bir şükran duygusu besleyemeyenlerdir. Yine bu kimseler, ebedilik idrakini yakalama ve bunu iç dünyalarında yaşama becerisini gösteremeyenlerdir.

Kurban, varlığın insana adanmışlığına dolayısıyla insanın buna şükretmesi gerektiğine bir örnektir. (Hacc, 22/36.) Toprağıyla, havasıyla, suyuyla, bitkisiyle, sebzesiyle, meyvesiyle ve hayvanlarıyla bütün varlık, insanın bu dünyadaki hayatını devam ettirmesi için ona bahşedilmiştir. Ama insan bu eşsiz iyiliğin ve merhametin ne kadar farkındadır? Neden acaba insan her şeyini borçlu olduğu sahibine karşı bu kadar yabancılaşıyor? Herhâlde bu durum, modern insanın en kör ve nankör tarafını oluşturmaktadır. Diğer canlı ve cansız varlıklardan bir şükür ve teşekkür tavrını bekleyemeyiz. Ama insan böyle mi? Şu halde kesilen kurbanlar, insanı yediğinden içtiğine, kullandığı topraktan soluduğu havaya kadar bir şükür bilinciyle tefekküre çağırılmaktadır.

Kurban Bayramı, Allah’a ve insanlara yaklaşma bayramıdır. Ancak bugün iyice anlaşılmalıdır ki, Allah’a içtenlikle bağlanmadan insanların birbirlerine yaklaşmaları pek fayda vermiyor. Bugün uluslararası çapta ciddi bir hayal kırıklığı ve belirsizlik yaşanmaktadır. Son asırlarda sürekli tekrarlanan insan hakları, insanın can ve mal güvenliği, demokrasi vb. ifadeler insanlığa bir kazanım sağlamayan içi boş sloganlara dönüşmüştür. Hatta diyebiliriz ki bunlar başka milletlere müdahale aracı hâline getirilmiştir. Güç zehirlenmesi bütün insani değerleri yerle bir etmektedir.

7 Ekim’den bu yana Gazze’de yaşananlar, kutsalın nasıl istismar edildiğini, din adı altında seçilmişlik paranoyasının ne tür sonuçlar doğurduğunu açıkça göstermiştir. Sonuçta insan, haince hesapların ve vahşet planlarının zalim bir faili olup çıkmıştır. Sömürü ve zulüm Müslüman halklara hayatı zindan etmiştir. İnsan, şeytanları kışkırtan bu ifsat ve şer girdabından nasıl kurtulabilir? İşte bu, Allah’ın adalet ve esenlik bahşeden buyruklarına Hz. İbrahim ve İsmail’in tavrıyla yürekten ve özden teslim olmakla ancak gerçekleşebilecektir. (Bakara, 2/131; Sâffât, 37/102-106.)

Kurban Bayramı, Allah’a ve insanlara yaklaşma bayramıdır. Ancak bugün iyice anlaşılmalıdır ki, Allah’a içtenlikle bağlanmadan insanların birbirlerine yaklaşmaları pek fayda vermiyor.

SEVİNİRSE MAZLUMLAR BAYRAM GELİR ÂLEME

Mustafa IRMAKLI

Nice zamandır bayrama hasret bayramlar geçiyor hayatımızdan. Bayram sevinci götürmek için gittiği coğrafyalardan hüznü yüklü gönüllerle dönüyor iyilik elçileri. Her duada hasrete açılan cümleler dökülüyor sessizce dudaklardan. Bir inşirah, bir imdat, bir çıkış yolu, bir ilahi lütuf bekliyor cümle mümin yürekler. En çok bayramlarda sızlıyor parçalanmışlığın ümmet bilincinde açtığı yaralar ve en çok bayramlarda acıtıyor yalnızlığın tarifi imkânsız hâleti ruhiyesi.

Insanlığın karanlıklara gömüldüğü bir zamanda, İslam'ın son vahyi Kur'an, Mekke'nin semalarından yeryüzünü aydınlatmaya başlamıştı. Ancak zulüm üzerine saltanat kuranlar vahyin aydınlık çağrısına düşman oluverdiler. Ve Mekke'de Allah'ın elçisi ve ona inanan müminler 13 yıl boyunca tarifi imkânsız zorluklarla, çilelerle, eziyetlerle karşılaştılar. Mekke acımın ve hüznün merkezi oldu âdeti. Yesrib, çıkış yolu arayan müminlere kucak açtı ve Rahmet Peygamberi'nin hicretiyle Medine-i Münevvere oldu. Hz.Muhammed Medine'ye ayak bastığında sadece müminlerin yürekleri değil, Medine'nin kuşları, çiçekleri, taşının, toprağının her zeresi de sevince gark olmuştu. Muhacirlerde vatanlarından ayrılmanın hüznüne, inançlarını özgürce yaşayabilecekleri bir ortama kavuşmanın heyecanı eşlik ediyordu.

Yüreklerde sevinç tohumlarının yeşerdiği bir zamanda Allah, Müslümanlara hep beraber sevinip şenlenecekleri iki zamanı, Ramazan ve Kurban Bayramlarını hediye etti. Medinelilerin kendi bayram günleri vardı ama Allah'tan bir hediye olarak Müslümanların bayramı hem anlam ve hem de kapsam bakımından çok daha güçlü ve evrensel bir muhtevaya sahipti. Böylece İslam tarihi boyunca bayramlar mümin yüreklerin âdeti tek bir kalbe dönüştüğü ortak bir sevincin, muhabbetin, heyecanın merkezi oldu. Elbette tarihî süreçte zor zamanlar da oldu. Endülüs'ten Kudüs'e yürek yakan süreçler de yaşandı ama Müslümanlar her hâlükârda sıkıntılarının üstesinden gelmeyi başardı ve acıların bayram sevicini esir almasının önüne geçti. Ta ki modern zamanlara kadar...

Ümmetin hamisi ve insanlığın merhamet adası Osmanlı, tarih sahnesinden çekilmek zorunda kalınca âdeti kara bulutlar sardı İslam coğrafyasını. Sömürge topraklarında mazlumların kan ve gözyaşları üzerine saltanat kuran yeni dünyanın egemenleri büyük bir azgınlıkla saldıldılar gördükleri her zayıf coğrafyaya. Ne mezalimler yaşandı ezan okunan diyarlarda. Yürekler mateme büründü, hayatlar çileye... Yetimler yurduna döndü yeryüzü. Şimdi anne-

ler kundaklarını kefen yapıyor çocuklarına.

Nice zamandır bayrama hasret bayramlar geçiyor hayatımızdan. Bayram sevinci götürmek için gittiği coğrafyalardan hüznün yüklü gönüllerle dönüyor iyilik elçileri. Her duada hasrete açılan cümleler dökülüyor sessizce dudaklardan. Bir inşirah, bir imdat, bir çıkış yolu, bir ilahi lütuf bekliyor cümle mümin yürekler. En çok bayramlarda sızıyor parçalanmışlığın ümmet bilincinde açtığı yaralar ve en çok bayramlarda acıtıyor yalnızlığın tarifi imkânsız hâleti ruhiyesi. Çünkü bayramlar tek başına yaşanabilecek zamanlar değildir. Bayram sevincini özel kılan şey, aynı duyguların coşkusunda buluşan ortak sevincin tüm yürekleri aynı esintiyle hoşnut eylesidir. Aynı kibleye yönelip aynı duada buluşanların aynı muhabbeti hissetmesidir. Bayram bir kalbin değil, bir kalbe dönüşen binlerce kalbin ortak atışıdır. İmana dayalı bir huzurun tüm saf gönülleri dolaşıp hayata yayılışıdır. Mahzun gönüllerin, yanık yüreklerin muhabbet meltemiyle nefes alışıdır. Ve bayramın bayram oluşu çocukların yüzlerinden, annelerin gözlerinden, yaşlıların sözlerinden belli olur. Yetimleri sahipsiz, yaşlıları umutsuz, garipleri huzursuz bir dünyanın bütün ışıltıları sahtedir. Çocukların ağladığı, mazlumların mahzun kaldığı bir dünyada tüm sevinçler yarıdır.

İşte insanlığın vicdan yükünü taşıyan Filistin, peygamberler emaneti Kudüs, asaletin destanını yeniden yazan Gazze... Takvimler zamana "bayram" kaydını düşerken tarih Gazze'de insanlığın kaybını kaydediyor. Peygamberlerini katledecek kadar azgın ve aşağılık bir topluluğun temsilcileri, tarihte işledikleri tüm cürümleri gölgede bırakacak bir vahşet örneği sergiliyor. Bunun karşısında Gazze'nin yiğitleri de tarihin ender gördüğü bir direniş ortaya koyuyor. İnsaf, vicdan, ahlak, hukuk gibi insanı insan yapan tüm değerler Gazze'de enkaz altında kalırken işgalcilere karşı cesur duruşuyla bir çocuk, insanlık onurunun temsilcisi oluveriyor. Tarifi imkânsız bir zulme tarifi imkânsız bir inanç ve dirayetle direnen Filistinliler tüm dünyaya asalet ve cesaretin şahikası, özgürce yaşamının mümkün olmadığı bir yerde onurla şehit olmanın bir yolu olduğunu gösteriyor. Zihinleri kuşatan algı perdeleri yıkıldıkça özgürlüğün ve esaretin gerçek anlamı ortaya çıkıyor ve idrak

sahipleri, Gazze dışında tüm dünyanın işgal altında olduğunu fark ediyor. Bir yandan tıpkı bir turnusol kâğıdı gibi insanlığın gerçek yüzünü aşikâr eden Gazze; diğer yandan ortaya koyduğu direniş ruhu ile ümmetin diriliş umudunu güçlendiriyor. Çelikten elbiselelerinin altında kaybolan kirli cüsseleri, korkunç silahlarla donatılmış katillerin, yüreğinden başka bir şey taşımayan bir çocuğun duruşundan, bir annenin bakışından ödü kopuyor. Mukaddes davalarda ölümü göze almanın asaletini idrak edemeyenler hayretle izlerken bir avuç insanın vakur ve korkusuz duruşunu, sahici yüreklerden, tüm algı bulutlarını dağıtan bir hakikat yayılıyor yeryüzüne ve bir kez daha anlıyoruz ki; aslında kaybeden ve acınacak durumda olan Gazze değil, dünyanın Gazze dışında kalan her yeri...

Diğer yandan Gazze insanlığa, insan olmanın en güçlü işaretinin vicdan olduğunu gösterdi. Ve dünyanın her köşesinde, vicdanını küresel ifsat şebekelerinin işgalinden koruyabilen herkes Gazze'ye dönerek insafı, hukuku savunmaya; zulmü, zalimleri telin etmeye başladı. Artık kartopu gibi büyüyen küresel maşeri vicdanın dünyayı değiştirmesi daha güçlü bir ihtimale dönüştü. Aynı şekilde Gazze İslam coğrafyasının hâli pürmelalini de çok net şekilde ortaya çıkardı. Gazze'ye yardım etmesi beklenenler öncelikle Gazze'nin ortaya koyduğu inanca, cesarete, asaletle, duruşa muhtaç. Şimdi manzaranın künhüne vâkıf olanlar şöyle niyaz ediyor; Ey Gazze tut ümmetin elinden, belki derman gelir dünyaya dalmaktan çökmüş dizlerine...

Elbette mümkün yeniden hakiki bayramlarda buluşmak. Bunun için belki de risaletin Mekke'sinin öğrettiği inancı, sabrı, umudu, fedakârlığı yeniden kuşanmak; hakkın, haklının, hukukun yanında yollara düşüp gerektiğinde asaletin bedelini ödemek gerek. Ve elbette daha sahici bayramlar adına, inanmış bir yüreğin, kirlenmemiş bir vicdanın yapabileceği çok şey var. Ümmet bünyesinin en zayıf noktasını en güçlü hâle getirmek için eliyle, diliyle, kalbiyle katkı sunmak. Herkese iyi gelecek samimi cümleler kurmak...

Mahzun bir yüreğe bırakılan bir nebze sevinç orada bayramın başlangıcı olacaktır. Tüm mazlumlar sevinirse âleme bayram gelecektir.

"Bayram deyince..." diye başlayan cümleyi nasıl tamamlarsınız?

İçimizi bir burukluk ve hasret kaplar ilk etapta sonrasında çocukluğumuza gider sarılırız tüm sevdiklerimizle...

Bir koku var sizi çocukluğunuzun bayramına götüren, o koku nedir?

Ana kokusu...

Kapınıza gelen bayram çocuğuna ne söylemek istersiniz?

Sen benim için özelsin, iyi ki varsın, iyi ki benim kapımı çaldın ve iyi ki bana geldin.

Bayramda gözleriniz en çok kimi arar?

Çocukluğumu... Çocukluğumun kahramanı anamı sonrasında sevgili eşimi ve evlatlarımı...

Bayramla bir müzik eserini birleştirecek olsanız bu hangi eser olur?

İçinde hasret kokan bir türkü...

Bayram sofranızda kimleri görmek istersiniz?

Evlatlarımı ve eşimi...

Kültürümüzdeki en sevdiğiniz bayram âdeti nedir?

El öpmek...

Nerde o eski bayramlar mı?

Evet ama yeni nesillerle yeni bayramlara ermek de güzel...

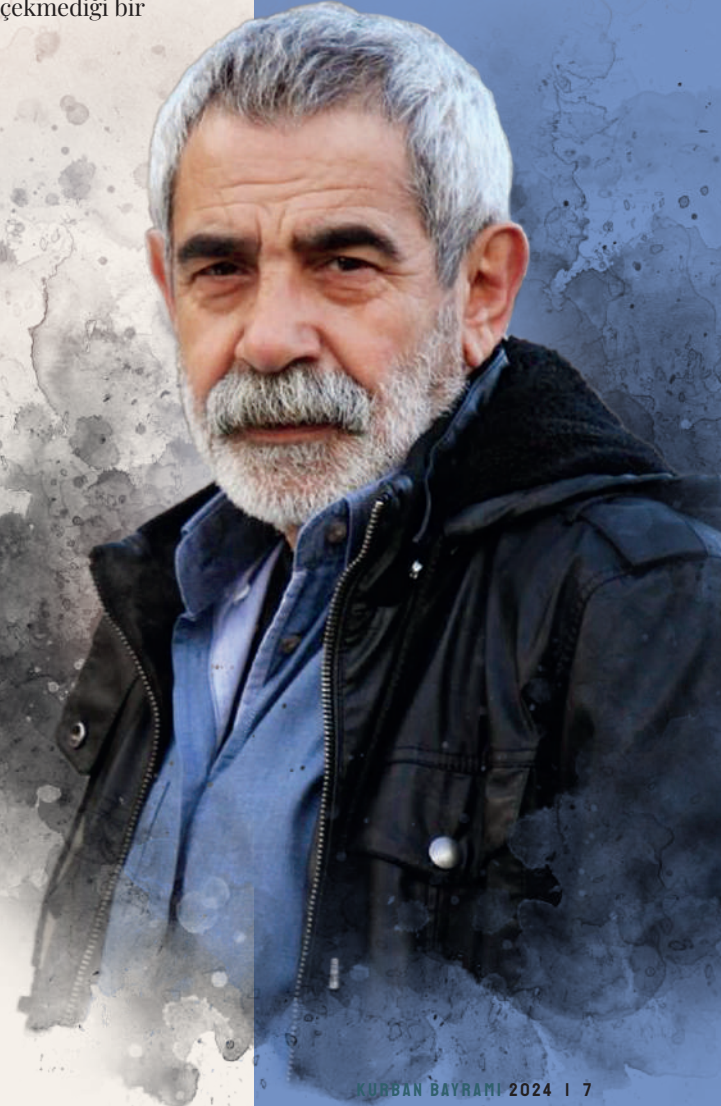
Son olarak sizden bir bayram mesajı alabilir miyiz?

Bütün dünya çocuklarının aileleriyle birlikte gözyaşı dökmediği ve acılar çekmediği bir bayram diliyorum.

Turgay TANÜLKÜ:

Bütün dünya çocuklarının aileleriyle birlikte gözyaşı dökmediği ve acılar çekmediği bir bayram diliyorum.

Söyleşi: Mahir KILINÇ

Prof. Dr. Ethem CEBECİOĞLU:

Ölüm karanlıklarından dünya aydınlığına geldik. Karanlıklardan nur çıktı geldi. Her şey zıddında gizli. Kurbanlık hayvanın ölümü aslında sana Allah'ın (c.c.) hediyesidir.

Söyleşi: Dr. Lamia LEVENT ABUL

Yüce Rabbimiz Kur'an'ı Kerim'de kurban hakkında "Onların ne etleri Allah'a nede kanları; O'na ulaşacak olan sadece sizin takvanızdır. İşte Allah onları sizin istifadenize verdi ki size doğru yolu göstermesinden ötürü O'nu tâzimle anasınız. İyilik yolunu tutanları müjdele." (Hac, 22/37.) buyurmaktadır. Kıymetli Hocam, bu ayet ışığında kurban ibadetini nasıl değerlendirmemiz gerekir?

Kurbanı keserken Allah'la (c.c.) senin aranda bir samimiyet var, işte o samimiyet Allah'a (c.c.) ulaşır. Biz buna takva ve ihlas diyoruz. Kurban, gözünün içine bakıyor. Öl de, öleyim ben, diyor. Allah (c.c.) gel bana, geleyim sana diyor. Ama samimiyetle, edeple gel, saygıyla, takvayla, aşkla gel...

Efendim, takvanın, saygının, kemalâtın sonu yok. Peygamberlerdeki samimiyet ve teslimiyete bakın

ki Hz. Zekeriyya'yı (a.s.) testereyle biçiyorlar. Hz. Yahya'nın (a.s.) boynunu kesiyorlar. Ama Allah'a teslim oluyor, sabrediyorlar, sesleri bile çıkmıyor. Hemen aklıma gelmişken söyleyeyim, Yasin suresinin ikinci sayfasında olduğu gibi Yahudiler üç peygamberi şehit etmiştir. Gazze'de Müslümanları öldürüyor diye Yahudilere kızıyoruz, onlar peygamberleri bile öldürdü. Tuhafınıza gitmesin. Bunlar, Yahudi psikolojisinin Kur'ani projeksiyonları... Bu katliam Yahudi inancına göre son derece normal. Hülasa, kurbandan maksat samimiyet ve takvadır. Samimiyet için maneviyat terbiyesi almak, gece kalkıp teheccüd namazında sevgiliyle yani Allah'la (c.c.) buluşmak ve O'nunla konuşmak, zikir çekmek, salih amele, ihlasa devam etmek gerek... Bunu yapmaktan sonra kaliteli iman seviyesine ulaşamazsın.

Fedakârlık terazisinde tartılmamış bir muhabbet, kuru bir iddiadan ibarettir. Zira Allah'a duyulan gerçek sev-

ginin kantarı fedakârlıktır. Bu manada bizlere Hz. İbrahim'in fedakârlığından ve teslimiyetinden bahsedebilir misiniz Hocam?

Fedakarlık terazisinde tartılmayan bir sevgi, nedir bu? Yani bir sevgi fedakârlık terazisinde tartılmadıysa o sevgi kuru bir sevgidir, kuru bir iddiadır. Sevgi, fedakârlıkla taçlandırılmazsa bomboş bir sevgidir. Üç kuruşluk fedakârlığın mı var, sevgin de üç kuruşluk demektir. Ne kadar fedakârsan sevgin de o kadar demektir. İşte Hz. İbrahim'in (a.s.) fedakârlığı! Hz. İbrahim'in (a.s.) teslimiyeti oğlunu Allah'a (c.c.) kurban ederken ortaya çıktı. Allah'a (c.c.) kimi kurban ediyorsun? Oğlunu kurban ediyorsun. Kurban meydanının en büyük kurbanı işte bu! Hz. İbrahim (a.s.) oğlunu kesmek istiyor. Fedakârlık, bu... Ama en büyük değil. En büyük fedakârlık kulun Allah (c.c.) için canını, kendini kurban olarak sunabilmesidir, şehitler gibi... Onu da nasıl yapıyor Hz. İbrahim (a.s.), ateşe

atılıyor. Ve "Ya Rab! Sen yetersin bana!" diyor. Cayır cayır yanacak, kül olacak. Kaldırıyor elini samimi bir teslimiyetle, "hasbünallahu ve ni'mel vekil" (Al-i İmran, 3/173.) bana sen yetersin, diyor. Sen ne güzel bir koruyucusun, diyor. Sensin diyor, benim demiyor. Kendini Allah'ta tüketip fani etmiş... Orası ateşli bir yerdi, yangın yeriydi ama güvenli bir yer hâline geliyor. İşte Hz. İbrahim'in (a.s.) fedakârlığı bu. O Hazreti İbrahim'in (a.s.) Allah'a (c.c.) teslimiyetiydi.

Demek ki sevginin ölçütü fedakârlıktır. Canını feda etmek yani... Ve o yüzden şehitler direkt cennete giderler. Şehadetle aşkın özüne ulaşırlar, can verirler. Sorgu yok sual yok. Hesap yok kitap yok. Sırat köprüsü yok. Ölüyorlar, gözlerini cennete açıyorlar. En büyük kurban bu. İşte bu eğitimi gerçekleştirdiği için şehit olma niyetiyle savaşan, cesaretle ölümü göze alan biz Müslümanlar savaşlarda hep galip geliyoruz.

Hac sembollerle dolu bir ibadet. Ama biz biliyoruz ki bu semboller arasında pek çok anlam var. Kıymetli Hocam, ihrama girmenin arka planında o büyük manaya ulaşmak isteyen bir Müslüman neyle karşılaşacak? Biraz ihramdan bahsedebilir misiniz?

İhramda sınırlamalar var biliyorsunuz, pek çok yasaklar var. İşte ihram ile bu sınırlarımızla yüzleşiyoruz. Mesela yaprak koparamıyorsun, hayvan öldüremiyorsun, saçının kılını koparamıyorsun. Yoksa ceza olarak fidiye vereceksin. "Av hayvanı avlamayın, av hayvanlarını göstermeyin." denir. Yani ince ayar yasaklar konulmuş ihramlıya. Yine ihramlıyken helal eşiniz size haram oluyor. Kavgı, çekişme, karşılıklı yüksek tonda ağzı bozarak bağırma, çağırma, fısıltı ve küçüklü-büyük, basit veya karmaşık türden yasaklama ve sınırlama manzaralarıyla yüz yüze gelip çok ağır bir imtihandan geçiyorsunuz. Giydiğimiz beyaz ihramın arkasında bir incelik daha var. Saf ve masum bebeklerimizi beyaz kundağa sarıyoruz, yani ihram giydiriyoruz. Biz de beyaz renkli bir kundağa sarıyoruz. Ölümlerimizi de aynı şekilde beyaz bir kefenle sarıyoruz. Tıpkı bir bebek gibi. Ha ölü ha ihramlı ha bebek. Arada bir fark kalmıyor, hepsi saflıkta eşitlenmiş oluyor. Yani ölmüş bir insanın bedenini saran kefeni giymiş oluyoruz ihramda. Bembeyaz. Küçük bebek, yine bembeyaz.

Hac yaptınız, bitirdiniz. Peki, bunun sonucu olarak kişilik yapımız nasıl bir şekilde bürünüyor? İşte Peygamberimiz (s.a.s.) bunun sonucunu söylüyor: "Kabul edilmiş bir hac ile kul, anasından doğduğu gündeki bebek gibi saf hale gelir." (Buhari, Hac 4.) diyor. Yani kabul edilmiş bir Hac ile bir kimse annesinin kendisini dünyaya getirdiği gün gibi olur diyor hadis-i şerifte... Bebeklik ve saflık. O pozisyona biz ölmeden

önce ölmek diyoruz. İhramın kefen oluşu veya kundak oluşu! Böcekleri şunu bunu öldüremiyorsunuz. Yaşak. "Av hayvanı avlayamazsınız" diyor. Kimseye kötü söz söyleyemezsiniz. Küçük bir çocuk kimseyi kırar mı? Kıramaz. Kimseyle kavga edemez. Herhangi biriyle evlilik ilişkisinde bulunamaz. Ölü de öyle...

Demek ki ihram kefendir, kundaktır, hac ölmek ve doğmaktır. Haccın nihai amacı da işte bu fabrika ayarlarına dönüştür. İhram giymekse bunun sembolik ifadesidir.

Hacda ihramdayken Rahman isminin hatırlanması çok önemlidir. Hacda kurban var, Arafat Dağı'nda Allah'la (c.c.) muarefe, tanışmak var, şeytan taşlamak ve Kabe'deki tavaf dairesinde sonsuzluğu yakalamak var. Safa var, Merve var, vs. var var. İşte tüm bunların nihayetinde bebek gibi olur diyor, Peygamberimiz (s.a.s.).

Şefkat, Rahim olan Allah'ın (c.c.) sırrını taşıyan tüm canlıların özünde bulunan bir duygudur. Kurban Bayramı ve şefkat kelimelerini yan yana yazdığımızda aklınıza ilk neler gelir?

Şimdiye kadar anlattıklarım da sürekli ölümden diriliğe işaret ettim. Ünlü Alman yazar ve düşünür Goethe'nin, *Doğu Batı Divanı* adlı eserinde bir başlık var. "Stirb und werde." yani "öl ki olasın!". Ölüm

ve hayat bütünlüğü içinde biz müminler kurban kesiyoruz ve bir hayvan ölüyor. Ölümdür bu: stirb. Werde ise, benim Allah'a (c.c.) olan sevgim. Allah'a (c.c.) olan imanım ve bendeki merhamet duygusu. Kurban ikisini birleştiriyor. Bu yüzden, hayatlar ölümlerle terbiye edilmeli, ölüm duygumuz da hayatla terbiye edilmeli. Ölüm duygusuna kapılıp dünya ile alakamızı sifıra indirgemek yok. Sosyal hayat emrediliyor. Git insanlara hizmet et, dünyayı/dünyayı imar et, ma'mûr hâle getir diye emrediliyor. Baba Semması Hazretleri tekkeden çık bu şehirdeki bütün köpeklere hizmet et, diyor Şahı Nakşibend Hazretlerine, o da; "Yedi sene Buhara'nın köpeklerine hizmet ettim." diyor. "Yaralarını sardım. Uyuz hastalıklarında üzerlerine ilaç sürdüm. Açlarını doyurdum. Susuzlarını suladım. Yardım ettim, hizmet ettim. Veterinerlik yaptım." diyor. Tekkede oturmak yok. Sosyal çileni yani ölümünü yaşamaman gerek... Hayatın kaynağı işte bu çilelermiş/ölümmüş. Onun için "Allah, diriyi ölüden çıkarır, ölüyü de diriden çıkarır." (Rum, 30/19.) buyruluyor. Hayat ölümden çıkmıştır. O kestiğin ölen hayvandan sana bir hayat başlıyacak. Sana bir dirilik, bereket gelecek.

Ölüm karanlıklarından dünya aydınlığına geldik. Karanlıklardan nur çıktı geldi. Her şey zıddında gizli. Kurbanlık hayvanın ölümü aslında sana Allah'ın (c.c.) hediyesidir. Sen öleceksin ey kulum, sen ölmeden önce ölümün anatomisi, kimyası üzerinde biraz tefekkür

et, diyor Allah (c.c.). Yani hayvan kesiliyor, aslında o hayvan değil, ben ölüyorum orada. Demek ben de böyle ölecekmişim, benim canım da böyle çıkacakmış diye kendi ölümünün üzerinde tefekküre başlıyor.

Yunus Emre'nin dediği gibi ölen hayvan imiş. Hangi hayvan? Hani kurban olarak kestin ya esas ölen onlardı, onlar öldü, canlar ölmez. diyor, Yunus. Bu bilince yükselmek çok mühim. Şefkat, merhametle kurban kesip bir cana son vermenin birleştiği yer tamı tamına işte burasıdır. Bu yüzden keseceğimiz kurbanlıklarımıza şefkat muamelesi yapmamız gerekir, o, biziz. Ölümün sırrı hayatta gizli, hayatın sırrı ölümden gizli.

Hocam sizi biraz geçmişe götürsek, çocukluğunuzdaki bayramları sorsak neler anlattırınız bize? Aklınızdan gitmeyen bir hatıranız var mı?

Çocukluğumuzda babam kurban alırdı. Beş erkek kardeşlik.

Beş kardeş kurbanın etrafında toplanırdık. Nasıl kesiliyor? Psikolojik olarak çocuklara alıştırmak lazım. Tam keserken göstermezsiniz ama kesildikten sonraki hâlini, etin fakirliğe dağıtılmak üzere hazırlanışını çocuk görebilir. Hiçbir mahzuru yok. "İşte öldü hayvan." denilir kısaca.

Ve kesildikten sonra gözümüz kediler gibi ciğerde olurdu. Hayvan kesilip derisi çıkartılacak, etleri parçalanacak, dağıtılacak vs... Yürek, dalak ve ciğerleri annem hemen temizleyip iki tane soğan biraz domates biraz biberle karabiber katkısıyla pişirir, önümüze koyardı geniş bir sahan içinde.

Ve hiç unutmam, yine böyle bir bayram günüydü. Babam kurbanı

birisine kestirdi, yüzmeyi de biz yapıyoruz. Ben elime bıçağı aldım. Böyle on iki on üç yaşında. Babam bırak, dedi. Derisini heder edeceğim, diye korkuyor. Derisi para ediyor, o zaman epey bir değeri de var. Bir miktar bu şekilde babam alışalım diye elimize bıçağı verdi. O zaman -hatırlıyorum- hem acıma duygusu yaşadım hem de o acıma merhamet duygusuyla beraber böyle bir kuş gibi çocuklar gibi mutluluk yaşadık. Bir çocuk psikolojisiyle huzurluydum, neşelenmişim. Hem üzülüyorum hem neşeleniyorum. Yani iki zıt duyguyu aynı anda yaşadım. Kurban sevinç ve üzüntüyü birleştirme makamıdır. Kurbanda tanıdım bu duyguyu...

Kurban bayramlarında hoşuma gidenler, akrabaları ziyaret etmek, görmediklerimizi görmektir. Gittiğimiz yerlerde şeker ve harçlık verirlerdi çok sevinirdik. Baklava filan ikram edenler de olurdu.

Kurban Bayramı'nda küçükken en çok hoşuma giden şey, kurbanlık yerlerine gidip satılan kurbanları görmektir. Ve her birini severdim. Kurbanlara çok ayrı bir sevgim vardı. Başlarını, sırtlarını okşardım, kuyruklarını, yanlarını, gıdığını, yanağını, sever, okşar alınlarından, öperdim. Kucaklardım sarılırdım. Kurbanlarla çok içli dışlı olurdu, onları çok severdim. Yapılan pazarlıklara bakardım. Bizim kurban, genelde koyun olurdu. Bir de büyükbaş hayvanlar kesilirdi. Onların yüzülmesi, parçalanması akşama kadar sürerdi. Gider, onlar nasıl kesiliyor diye seyrederdik. Harçlık verilir. Yokluk zamanı tabii. O harçlıklar çok memnun ederdi bizi.

Bayramlarda çocuk sevinci, panayı yerlerinde çıkardı. Harçlıklarımızla mantar tabancası, çatapat, uçurtma, maytap, oyuncak araba, top alır, sabahtan akşama kadar oyun oynardık. O mutlu çocukluk günlerim, öyle zannediyorum ki cennetten ödünç alınmış kesitlerdi.

GÜZEL BAYRAMLARI BEKLERKEN

Dursun Ali TÖKEL

**“Bunların tamiri kâbil... Olsa ciddiyet sebât
Lâkin, Allah etmesin, bir düşse şâyed âilât
En kavî kollarla hatta kalkamaz imkânı yok.
Kim ki kalkar der, onun hayvan kadar iz’ânı yok..”**

Eğer “bayram”ı bir çatı kavram olarak ele alıp inceleyecek olursak -ki böyle yapmalıyız- bu çatının altına hangi alt kavramları dâhil ederdik acaba? Allah’a verilen sözlerin tutulması, Peygamber Efendimiz’in sünnetinin ihyası, dinî duyguların pekişmesi, aile saadeti, sılayırahmin ihyası, çocuklar ve gençler için rol modelliğin inşası, yardımlaşma, beraberlik ve paylaşma, muhasebe, gayrıyı sorgulama, kendimize dönme, kendimiz olarak kalabilme...

Bütün bunları ve daha yazamadığımız nice meseleyi bayram çatısı altında incelemeye muhtacız, zira bayramın bayram gibi yaşanmaması sonucunda işte bütün bu kıymetli değerler de bir bir çekip gidiyor dünyamızdan.

Aile saadeti ve birliği meselesini ele alalım. Bugünkü bayram kutlamalarımız veya bayram pratiklerimiz en büyük darbeyi aileye vuruyor gibi. Bayramlarda bütün aile fertleri bir araya gelirdi hatta bazen sülale toplanırdı. Şimdiki hayat tarzı bu birlikteliği yavaş yavaş sekteye

uğratmakta ve insanlar bayramı “birlikte olmak” değil de tam aksine “birlikte olmaktan uzaklaşma fırsatı” cihetiyle değerlendirmekte. Yani bayramı tatil olarak düşünmekte ve “aileye gitmek” yerine “tatile gitmeyi” yeğlemekte! Peki bunun aileye vurduğu darbenin neticesi ne?

Mehmet Akif merhum, bundan tam 111 yıl önce (22 Mayıs 1913) tarihli “Allah Etmesin Aile Bir Bozulursa” başlıklı bir yazısında, Bakara suresi 11 ve 12. ayetlerin meallerini “Onlara: ‘Yeryüzünde fesat çıkarmayın’ denildiği zaman, ‘Biz ıslahtan başka bir şey yapmıyoruz’ derler. Gözünü aç, iyi bil ki: Onlar yok mu, işte asıl müfsid onlardır, lakin farkında değiller.” şeklinde verdikten sonra olabilecek bütün felaketiyle bir bir anlatmış. Şu mısraları meseleyi izaha kâfi gelir herhâlde:

“Biz ki her mevcudu yıktık, gayesiz bir fikir ile

Yıkmadık bir şey bıraktık... Sâde bir şey: Âile”

Bu durumda bayramın bayram gibi kutlanmaması elimizde en son kalan değerli şeyi de götürecektir: Aileyi. Mehmet Akif’in çok büyük bir bilgelikle uyardığı gibi her hata tamir edilir, her kusur düzeltilir, her bozulan yapılır ama aile bir elden giderse bir daha da sırtımız yerden kalkamaz:

“Bunların tamiri kâbil... Olsa ciddiyet sebât

Lâkin, Allah etmesin, bir düşse şâyed âilât

En kavî kollarla hatta kalkamaz imkân yok.

Kim ki kalkar der, onun hayvan kadar izâm yok.

“FİlİstİN’de GAZZE’de esaretin en acı, en hor hakir kılıcı türü altında ezilen Müslümanlar geliyor gözümüzün önüne. Tütmez ocaklar, sahipsiz yetimler geliyor aklımıza. Haykırarak ağlamalı mı bayram gününde. Bu da olmaz: “Çünkü bayramın da hakkı var üstümüzde. Bayram şekerini zakkum meyvesi yapamazsınız. Gecenin gece, gündüzün gündüz olduğu gibi, bayramın da bayram olması lazım, hiç olmazsa bir nisbet derecesinde.

Burada bir parantez açarak şu ilginç mevzuuya da dikkat çekmek isterim. Mehmet Akif’in “aile” meselesini ele almak için seçtiği ayet gerçekten çok ilginçtir. “Kur’an’da Aile” başlıklı bir yazı yazmaya kalksak herhâlde çok az insanın aklına Bakara suresi 11 ve 12. ayetler gelirdi. Akif’in olağanüstü dikkati bugün çok daha dikkat çekicidir; zira toplumların ifsadı için bugün şikâyet ettiğimiz bütün sapkın hareketlerin temelinde “aileyi hedef almak ve onu bozmak” olduğu ısrarla söyleniyor ve devletler bu konuda uyarılıyor. Akif’in bu meseleyi yüz küsur yıl önce yazıp çizmesi onun ileri görüşlülüğünün müstesna örneklerinden biridir.

Bu yüzden şimdi biri çıkıp da “Efendim biz bayram meselesini konuşuyoruz, aile de nereden çıktı!” dememeli, zira bayramların zaten büyük gayesi bir milleti ayakta tutan değerlerin en yoğun şekilde yaşanması demek değil mi? En büyük değerlerin başında aile bağlarının güçlü olmasının gerekliliği gelmiyor mu? Eğer aile yıkılırsa millet, millet yıkılırsa devlet yıkılır. Dolayısıyla aileyi korumaktan daha değerli bir eylem alanı varsa buyurulsun, söylensin.

Ortak Eylem Alanları: Bayramlar

Yavaş yavaş artık bizim milletimizin kahir ekseriyetine de bulaşan yalnızlıkla nasıl baş edilecek? Bu baş etme yollarında bayramların rol ve önemi var mıdır, varsa nedir?

Rasim Özdenören’in, Amerika’da olduğu yıllardaki izlenimlerini anlatırken üzerinde hassasiyetle durduğu konuların başında, Amerikalıların içinde boğuştuğu korkunç yalnızlık girdabı geliyor. Bu millet dehşetli ekonomik gücüne, muazzam iktidar genişliğine rağmen kahredici bir yalnızlık içinde debelenmektedir. İnsanlar yalnız yaşamakta ve yapayalnız ölmektedir. Özdenören, kimsesiz olduğunu düşündüğü yaşlı bir kadınla konuşma fırsatı bulur. Biraz muhabbet edince anlar ki kadın aslında yalnız değildir, oğlu ve torunu vardır ve fakat onlar tarafından yıllardır bir defa olsun ziyaret

edilmemiştir. Özdenören “Zamanla bir şeyi daha anlamış oldum.” der: “Yalnızlık bu ülkede (ABD) bir hayat tarzı hâline gelmiştir.” dedikten sonra bu yalnızlığın bizim düşündüğümüz anlamda yalnızlık (yani kimsesizlik) olmadığı bu insanların düpedüz “yalnızlığa terk edildiğini” düşünür.

Bilinçli bir tercih olduğu anlaşılan bu yalnızlıkla nasıl baş edilebilir? Rasim Özdenören’e göre “ortak eylem alanları” yalnızlıkla baş etmenin en etkili yollarından biridir. Peki nedir “ortak eylem alanları?” Bunlar bayramlardır. Evet Amerika, bayram kutlama günleri bakımından, dahası bunların dinî olanlarından hiç de mahrum bir ülke değil. Peki bunca bol bayrama, ortak eylem alanlarına rağmen ABD yalnızlıkla baş edebiliyor mu?

Yapay Bayramlar İcat Edildi Yine Olmadı

Özdenören’e göre maalesef, bayramlar da ABD’li insanın yalnızlığını gidermeye çare olmuyor. Hatta mevcut bayramlara bir de “düzmece bayramlar” ilave ediyorlarsa da o da bir çözüm getirmiyor. Nedir düzmece bayramlar? “Hatta insanların birbiriyle ilişkisini teşvik etmek için düzmece günler icat edilmiş! Evet düzmece günler: Anneler günü, Babalar günü vb. Ama bütün bu günler hatta en önemlisi Christmas (Noel Yortusu) bile, insanlar arasındaki ilişkileri gayrişahsi olmaktan çıkarmaya yetmiyor.” (Rasim Özdenören, *İpin Ucu*, İz Yay., İstanbul: 2022, s. 16.) Yetmiyor çünkü, insanlar bunun da bir kolayını buluyorlar ve bu günlerdeki bayramlaşmalarını mektup veya telefonla hallediyorlar. Sonuç: Bu insanlar yine terkedildikleri yalnızlıklarına devam etmeye mahkûmlar.

Rasim Özdenören, bunun kapitalist, liberal düzenin kaçınılmaz bir sonucu olduğunu belirtmiş “Kapitalist/liberal hayat tarzı, bencil tabiatlı insanların ortaya çıkmasına yol açıtıysa, bencillik de bu insanların yalnızlaşmasına, yalnızlığın hastalık haline gelmesine yol açmıştır.” Bütün bunların sonucu olarak bu

toplumlarda insanlar yalnızlıktan çıkarmak için kendilerini alkole, uyuşturucuya ve daha pek çok gayriinsani mazzaratlara vurmakta ve bir kurtuluş yolu aramaktadır. Rasim Özdenören’e göre bu insanlar aslında İslam’ı aramakta ve fakat İslam’ı aradıklarını bilememektedirler.

Peki onların aradıkları İslam’ı yaşayan bugünkü Müslümanların yaşadıkları bayramlar onlara aradıkları o iç huzurunu, aile saadetini, ruh ve beden dinginliğini, kaybedilen insani değerleri verebilecek mi?

Soruyu dinî bayramlarımız olan Ramazan ve Kurban Bayramları için soruyorsak evet. Ama bugün yaşadığımız bayramlar için soruluyorsa, soruya evet dememiz biraz daha müşkül olacak.

Rasim Özdenören’in eleştirdiği yalnızlığa terk edilme artık bizim de başımıza örülen çoraplardan biri olmaya başladı. Bütün yetkili ve etkili merciler bayramların bir turistik tatil olmadığını söyleyedursun, bayramları daha fazla turistik tatil olarak görmeye meyil gitgide artmakta. Bayramını ailesinin yanı yerine bir tatil beldesinde değerlendirenlerin sayısı gün geçtikçe daha fazla haberlere konu olmakta. Bunun daha da beteri var elbette, o da Kurban Bayramı’nın artık “kurban” olmaktan çıkması.

Kurban Bayramı “Kurban” Olmaktan Çıkıyor

“Konfor çürümektir” hakikati bir daha en ağır bedelle tecelli ediyor. Kurbanlık hayvanı seçmek için pazarlara gitmek, pazarlıklar yapmak, o hayvanı alıp bakmak veya aldığı kişiye baktırmak, bayram günü hayvanı kesim yerine getirmek veya kesim yerine gitmek, hayvanın kesimi, parçalanması, usulünce dağıtılması... Bütün bunlar benim çocukluğumdan beri (yaklaşık elli yıldır) yaşadığım bayram ritüelleri. Bunlar elbette belli bir mesai istiyor, fedakârlık istiyor, bir müddet birtakım sıkıntılara katlanmayı gerektiriyor. Ama artık buna da bir çö-

züm bulundu ve insanlar daha rahat bir şekilde hayvanlarını kurban ettiklerini düşünüyorlar.

Ama işte anne-baba, çoluk çocuk bir araya gelerek bir hayvanı Allah rızası için kesme, ortaklar arasında kılı kırk yararak pay etme, sonra o etten konu komşu, akraba hep beraber kavurmalar yeme, sonra fakir fukaraya pay dağıtma âdetleri yok oldu gitti. Eve kurban eti girmeyince “kurban” da ortadan kalkmaya başladı.

Peki nedir kurban? Bizim milletimiz bu mübarek bayrama Araplar gibi “ıyd-ı adhâ: hayvan kesme bayramı” dememiş de “Kurban Bayramı” demiş. Malumdur ki “kurban” kelime olarak “yaklaşmak” demek. Bize göre bu bayram “yaklaşma” bayramıdır. Kime yaklaşıyoruz peki? Önce kendisi için kurban kestiğimiz Rabbimize, sonra aile fertlerimize, anne, babamıza, sair büyüklerimize, akrabalarımıza, komşularımıza... Daha önceki günlerden çok daha fazla yaklaşıyoruz. Onlarla birlikte olmanın nice rahmet ve lütfuna da yaklaşıyoruz.

Kahir ekseriyetle eğer kişi kurbanını uzak diyarlara göndermişse, tatile gitmişse bütün bu yaklaşmalar bir bir yok olmaktadır, öyle değil mi? Bayramlaşmalar ancak bayramla mümkün, bayram bayram olmaktan çıkınca bayramlaşmalar da bir başka hâle bürünüyor.

Bayramda Kimlerle Niçin Bayramlaşıyoruz

Sezai Karakoç merhum, bayramı anlattığı yazısında bayramların çok farklı fonksiyonlarına değinir. Ona göre bayram evveleminde beden değil ruhun bayramıdır, bayramla artan bir şeyler vardır: “Bayram ruhun bayramıdır, tenin değil: Duyarlılığımız artmakta, kalbimizin mistik ve metafizik genişliği artmaktadır.”²

Bayram günlerinde bütün milletin içinde bulunduğu davranışların hiçbiri asla hafife alınmaz, hepsinin pek ulvi rolleri vardır: “İnsanlar birbirlerine ziyafet çek-

seler de, armağanlar da verseler, gelişler, gidişler, ziyaretler, kucaklaşmalar, el sıkışmalar, tebrikler, kutlamalar dindarlık duygumuzu pekiştirmekte, geliştirmektedir.”

O büyük ediplerin gözüyle de bakalım bayramlara diye bunları kaydettim. Mesela şu muazzam dikkate bakın. Sezai Karakoç’a göre, “bayramlaşma” dediğimiz kavram kaç farklı şekilde okunabilir? 1. Bayram namazla başlar bu Yaratıcı ile bayramlaşmadır. 2. Sonra eve dönlür; bu aile ile bayramlaşmadır. 3. Sonra bütün şehir kendi içinde bayramlaşır. 4. Bütün Müslümanlar birbiriyle paylaşır. 5. Sonra tebrikler şehirler arasına atılır. 6. Mezarlar ziyaret edilir, ölülerle bayramlaşılır.

Gazze Varken Bayramı Nasıl Kutlayacağız?

En son şu hazin duruma değinerek bitirelim: Gazze’de bu facialar varken biz nasıl bayram kutlayacağız?

İşin garibi Sezai Karakoç, 1990 yılında yazdığı bir yazıda (Kara Bayramı Aka Çevirmek) yine Gazze vesilesiyle bu meseleye değiniyor ve şunları kaydediyor: “Filistin’de Gazze’de esaretin en acı, en hor hakir kılıcı türü altında ezilen Müslümanlar geliyor gözümüzün önüne. Tütmez ocaklar, sahipsiz yetimler geliyor aklımıza. Haykırarak ağlamalı mı bayram gününde. Bu da olmaz: “Çünkü bayramın da hakkı var üstümüzde. Bayram şekerini zakkum meyvesi yapamazsınız. Gecenin gece, gündüzün gündüz olduğu gibi, bayramın da bayram olması lazım, hiç olmazsa bir nisbet derecesinde. Uzun yıllardır kara bayramlar yaşıyoruz, hasret kaldık ak bayramlara. Evet bayramlar terk edilmez. Gerçek bayramlarımız gelinceye kadar, acı acı da olsa buruk buruk da olsa, bayramlarımızı kutlayacağız. Bir hatıra gibi kutlayacağız.”

Ak bayramlarda en kısa zamanda buluşmak umuduyla.

Kaynak

1. Mehmet Akif Ersoy, *Tefsir Yüzüleri ve Vaazlar*, DİB. Yay., Ankara, 2012, s. 155-156.
2. Sezai Karakoç, *Samanyolunda Ziyafet*, Diriliş Yay., İstanbul; 2022, s. 91.

Sadettin ÖKTEN:

İnsan, Yaradan'ın kendisi hakkındaki mutlak bilgisine güvenmelidir. Çünkü O, hem ilim hem hikmet sahasında herşeyi hakkıyla bilendir. Diğer bir deyişle mutlak bilgi sahibidir. Allah'a yaklaşmak için bu bilginin bize akseden boyutu Ramazan ve Kurban Bayramlarıdır. Önce bir Müslüman sonra bir insan olarak bu ilahi lütfu fevt etmememiz lazım. Bu nimetlerin farkına vararak ne mertebede değerlendirebiliyorsak gayretimizi o istikamette yoğunlaştırmalıyız.

Söyleşi: Sema BAYAR

Aynı gökyüzünü görüyor, aynı evrende yaşıyoruz fakat bize büyük bir anlatı sunan değerler sistemimiz, kimi zamanları ve mekânları bambaşka bir zemine oturtuyor. Kurban Bayramı ve hac ibadeti bunun bedii örneği. İnsanın kâinatla ve Yaradan'la kurduğu ilişkide bayramların yerini sizden dinleyebilir miyiz?

Bu soruda insanın evrenle kurduğu ilişki üzerinde bayramların yerini inceliyorsunuz. İnsan hayatı ilk bakışta büyük bir ölçüde her gün alışılmış şeyleri tekrarlamaktan ibaret gibi görünür. Zamanı tanımlayan hareket ve ışık; sabah öğle akşam aynı yeknesak durumu tekrarlıyor ve biz bu tekdüzelik içinde daha büyük ölçekte mevsimleri yaşıyoruz: İlkbahar, yaz, sonbahar, kış. Ancak insan olarak hepimizin evrensel diyebileceğimiz sorularımız var. Evrensel den kasıt her dönemde her mekânda, herkeste var olan sorulardır. Çoğumuz bunların farkına bile varmayız. Biraz dikkatle bakıldığında bu sorularımız daha tarafımızdan sorulmadan çok güvendiğimiz bi-

risi tarafından cevaplandırılmıştır. Ve biz onun söylediklerini doğru kabul edip onaylamışızdır. Böyle sorulardan bir tanesi de evrende bir Yaradan'ın varlığı ile alakalıdır. İnsan varoluşu kendindeki gücün sonsuzluğa evrildiği bir başka varoluşa sığınmak, ondan yardım istemek ve onun himayesine girmek mecburiyetindedir. Bu mecburiyet varlığın yukarıda kısaca tanımlamaya çalıştığımız yeknesaklığın ötesine geçmesiyle mümkün olur. Çünkü bizim sınırlı varlığımız-seküler tabiriyle söylersek Tanrı, -İslam tabiriyle söylersek- Allah Zül Celal sonsuz varlığın karşısında sürekli bir temas hâlinde bulunamıyor. Bu hâl onun aciz ve sınırlı varlığı için çok ağır bir yüküdür. Yukarıda söz ettiğimiz mecburiyet aynı zamanda bir ihtiyaç olduğundan, varlığımız o aşkın yani müteal varoluşla zaman zaman ilişki kurmak zorundadır. Bayramlar böyle bir ilişkinin kurulması için Allah Zül Celal tarafından insanlara yük edilmiş manevi mükâfatlardır. İnsan, Yaradan'ın kendisi hakkındaki mutlak bilgisine güvenmelidir. Çünkü O, hem ilim hem hikmet sahasında

herşeyi hakkıyla bilendir. Diğer bir deyişle mutlak bilgi sahibidir. Allah'a yaklaşmak için bu bilginin bize akseden boyutu Ramazan ve Kurban Bayramlarıdır. Önce bir Müslüman sonra bir insan olarak bu ilahi lütfu fevt etmememiz lazım. Bu nimetlerin farkına vararak ne mertebede değerlendirebiliyorsak gayretimizi o istikamette yoğunlaştırmalıyız. Hayat ve hayatı çerçeveleyen dünya mecburiyetleri hiçbir zaman bitmez. Bayramlar bu meşguliyetlere en azından bir süreliğine ara verip deruni bir muhasebe yapmak için fırsatlardır. Bunlar tek başına idrak edilen özel zamanlar da değildir. Ramazan Bayramı'nın öncesinde uzun bir oruç ve arınma ayı, Kurban Bayramı'nda da hac farızası vardır. İslam toplumlarının ramazan ayı ve hac farızası sırasında yaşadığı dinî tecrübeyi de dikkate aldığımızda günümüz için her iki bayramı tesit etmek daha kolaylaşıyor. Çünkü insan biraz da menkıbelerin, tecrübelerin etkisi altında kalır. Yaklaşan İydi Edha münasebetiyle bizzat kendinizin yahut yakınlarınızın veya duyduğunuz tanıdığınız kimselerin hac ve umre

maceralarını hatırlayınız. Kurban Bayramı'na hazırlığınız çok daha kolaylaşacaktır.

Modernizm bize "Benim dışımda bir hayat tasavvur edemezsin." diye parmak sallarken bayramlarımıza da el uzatır. Peki, bayramları bayram gibi yaşamak, onun manevi iklimini yeniden canlandırmak için bize ne gerekir?

Aslında sorduğunuz sorunun cevabı zaten sorunun içinde var. Buradan yola çıkarak konuşalım. Modernite bize nefsimiz üzerinden yaklaşıyor. Diğer bir tabirle söylersek devamlı olarak içgüdümüze hitap ediyor. İçgüdü her bireyin belli bir yaşa gelince hiçbir gayret sarf etmeden sahip olduğu bir olgudur. Bilim sahibi olmak için çalışmanız gerekir. Tefekkürde bir noktaya varmak için ciddi okumalar ve tartışmalar yapmak lazım. Sanatta behre sahip olmak için ise her şeyden önce kabiliyet icap ediyor. Ama içgüdü böyle değil. Herkeste var ve devamlı ister. İslam medeniyeti devamlı isteyen, hiç tatmin olmayan, sınır tanımayan bu içgüdüye nefsi emmare diyor. Bayramları, İslam medeniyetinin çizdiği çerçeve

içinde yaşamak isteyen birisi modernitenin yukarıda tanımladığımız içgüdüye hitap eden bütün tekliflerini yapabildiği kadar reddetmelidir. Böylece kendisine o vakte kadar tanımadığı ve fark edemediği muazzam bir özgürlük alanı açılır. Bunu başarsa o alana İslam medeniyetinin anladığı tarzda bayramı yaşama taktiği hâkim olur. Bu pratiğin temel ölçüsü de sünnet-i seniyyedir. Bazı dostlar sünnet-i seniyyenin şu kadar yüzyıl öncede kaldığını, canlı örneklerini göremediklerini söylüyorlar. Onlara diyorum ki böyle düşünmeyin. Peygamberlerin vârisleri âlimlerdir. Hem zahir âlimleri hem bâtin âlimleri. Onların hal ve hareketlerinden eski tabirle söyleyelim hissemend oluruz.

Elbette tercihlerimiz kadar vazgeçtiklerimizle de hayatımızı inşa ve ihya ederiz. Tazim ve sadakatın bir tezahürü olan kurban vesilesiyle Rabbimize yakınlaşmak için kapitalist düzenin tuzaklarına karşı nelerden vazgeçmeliyiz?

Aslında yukarıdaki satırlar bu sorunun cevabını da ihtiva ediyor. Fakat anladığım kadarıyla daha somut örnekler istemektesiniz. Hemen bu örneklerden birkaçını sıralamaya çalışalım. Hayatımızı kuşatan ve modernitenin çok önemseddiği madde âleminde olabildiğince az pay almaya çalışalım. Modernite özellikle iletişim devriminden sonra insanları her an ablukaya almıştır. Ve size eksiklerinizin asla bitmeyeceğini telkin eder. Bu çerçeveden çıkamayan ruhlar maalesef bu telkine inanıyorlar. Buna karşılık yapılacak şey gayet basittir. Kendinizi bu telkenden koruyunuz. Modernitenin iletişim devrimiyle etrafımıza ördüğü enformatik dünyanın dışına çıkın. O dünya ile teması kesin lütfen. Allah'ın sizin için lütfettiği tabiatla tanışın ve yalnız kalmaktan korkmayın. Siz sanal dünya ve sanal insanlarla teması kestikçe Allah ile olan ülfetiniz artacaktır. Ve onun esmasından bazı kısımlar varlığınıza görünür hâle gelecektir. Allah hiçbir şeye ihtiyacı olmayan bir makamdır. Kullanını her noktadan verdikleriyle yaşatır. El-Ganî ismi inşallah üzerinizde tecelli etsin ki modernitenin size ihtiyaç diye cebrettiği sanal âlemden kurtulunuz.

“Bayram deyince...” diye başlayan cümleyi nasıl tamamlarsınız?

Bayram deyince dert ve kederin geride bırakıldığı, özlem duyduğumuz sevginin en güzel hâllerinin yaşandığı, gönül bağının en güçlü hissedildiği anlar gelir aklıma.

Bir koku var sizi çocukluğunuzun bayramına götüren, o koku nedir?

Bayram günlerinde temizlenip bayrama özel kıyafetlerimizi giydiğimizde rahmetli annemin yüzümüzü gül suyu ile temizlediği anların kokusu... Gül suyu, her kullandığımda ruhumu bayram günlerine götürür.

Kapınıza gelen bayram çocuğuna ne söylemek istersiniz?

Bayramımı güzelleştiren sevgili çocuklar, bizi çok mutlu ettiniz. Bayramımız mübarek olsun, sizin de el öpenleriniz çok olsun.

Bayramda gözleriniz en çok kimi arar?

Uzun zamandır göremediğimiz ve imkân olmadığından gelemeyen sevdiğimizize yine kavuşamamak, beni derinden üzer. Bununla birlikte her bayram, aramızdan ayrılan yakınlarımızın olmayışı da ayrı üzer.

GÖKSEL BAKTAGİR:

Ailenin en büyüklerinden başlayarak sırayla bayramlaşmak müthiş bir sevgi enerjisidir.

Bayramla bir müzik eserini birleştirecek olsanız bu hangi eser olur?

Çocukluğumun bayram günlerinde sabah televizyonda klarnet üstadı Mustafa Kandıralı ve arkadaşlarının bayram özel oyun havaları ezgileriyle bayramın yüzümü güldüren neşesini yaşardım. Bayram günlerinin en güzel müziğini yine bu özel sanatkarların arşivdeki bayram özel icralarını keşke günümüz çocukları da yaşasa.

Bayram sofranızda kimleri görmek istersiniz?

Çekirdek ailemin yanında, elbette özlem duyduğum yakınlarımı görmek isterim.

Kültürümüzdeki en sevdiğiniz bayram âdeti nedir?

Ailenin en büyüklerinden başlayarak sırayla bayramlaşmak müthiş bir sevgi enerjisidir.

“Nerde o eski bayramlar?” mı?

Her geçen gün her alanda o özelemler artıyor ve birçok duyguyu maalesef değiştirdi. Dünya başka bir şeye evrildi.

Son olarak sizden bir bayram mesajı alabilir miyiz?

Sevdiklerinizle birlikte sağlık ve mutlulukla nice bayramlara ermenizi Yüce Allah'tan niyaz ediyorum.

Söyleşi: Mustafa Mirza DEMİR

Burhan İŞLİYEN:

İnsanın Allah'ın iradesi karşısında bütün varlığından, benliğinden, sahip olduğu dünyalıklarından, her şeyden vazgeçebileceğini göstermesinin sembolüdür kurban. Et yemektir, fakir fukaraya yardım etmektir, dayanışmadır evet bunlar kurbanın ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci yararları ya da mesajları olabilir ama kurbanın asıl mesajı şudur: "Ey Âlemlerin Rabbi, ben senin rızanı kazanmak için en değerli olan varlığımdan, en çok sevdiğimden gözümü kırpmadan vazgeçmeyi göze alıyorum, vazgeçme kararlılığında'yım."

Söyleşi: Dr. Kübra ÇİÇEKLI

Kıymetli Hocam, bize biraz İslam'daki kurban ibadetine bahsedebilir misiniz? Kur'an'da bu ibadete nasıl yaklaşılmış? Rabbimizin kurban ibadeti noktasında nasıl emirleri var?

Evet, malumunuz kurban ibadetini anlayabilmek için Hz. İbrahim'in yaşadığı döneme ve Hz. İbrahim'in hayatına gitmek lazım. Bugünkü uygulanan şekliyle kurban ibadeti, kurban âdeti, kurban sünneti, kurban vacibi ne dersiniz deyin Hz. İbrahim'in Hz. İsmail'i kurban etme niyetinden sonra uygulanmaya başlanmıştır.

Kur'an-ı Kerim bunu şöyle anlatır: "Yavrucuğum rüyamda seni kurban ettiğimi gördüm. Düşün bakalım sen bu işe ne dersin." Küçük İsmail babasının bu sorusuna enteresan bir cevap verir ki aslında kurbanın

asıl mesajı herhâlde bu olsa gerektir. Der ki "Babacığım emrolunduğün şeyi yap beni sabredenlerden bulacaksın." (Sâffât, 37/102.) Burada ayetin devamında gelen ayet-i kerimeler hem İbrahim'in (a.s.) hem de küçük İsmail'in teslimiyetini takdir eder niteliktedir.

Ayette geçen "Her ikiside ilahi buyruğa teslim olup da babası (İbrahim) oğlunu (İsmail'i) yere yatırınca" (Sâffât, 37/103.) ifadelerinden Hz. İbrahim'in kesin bir kararlılıkla kurban etmek üzere oğlunu yere yatırdığı anlaşılıyor. Ben yatıracağım, daha sonra Allah müsaade etmeyecek, onun yerine bir kurbanlık gönderecek şeklinde bir bilgisi yok. Buradan anlıyoruz ki kurbanın asıl mesajı teslimiyettir.

İnsanın Allah'ın iradesi karşısında bütün varlığından, benliğinden, sa-

hip olduğu dünyalıklarından, her şeyden vazgeçebileceğini göstermesinin sembolüdür kurban. Et yemektir, fakir fukaraya yardım etmektir, dayanışmadır evet bunlar kurbanın ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci yararları ya da mesajları olabilir ama kurbanın asıl mesajı şudur: "Ey Âlemlerin Rabbi ben senin rızanı kazanmak için en değerli olan varlığımdan, en çok sevdiğimden gözümü kırpmadan vazgeçmeyi göze alıyorum, vazgeçme kararlılığında'yım." Sonra ilgili ayetler şöyle devam ediyor: "Ey İbrahim diye ona seslendik. Tamam rüyayı gerçekleştirmiş oldun biz iyileri böyle ödüllendiririz. Bu kesinlikle apaçık bir imtihandı. Ve biz oğlunun canına bedel olarak iri bir kurbanlık verdik." (Sâffât, 37/104-107.) İsmail'in ke-silmekten kurtulup teslimiyetleri karşısında İbrahim ailesinin ödüllendi-

rilmesi, onlara büyük bir kurbanlığın hediye verilmesi bir ibadettir, bir şiarıdır ki Kur'an'ı Kerim'de şiar kelimesi geçer. Şiar kelimesinin geçtiği yerler kurban ile alakalıdır biliyor musunuz? Allah "Her kim Allah'ın nişanelerini (kurbanlıklarını) yüceltirse, şüphesiz ki bu kalplerin takvasındandır." diye buyurur. (Hac, 22/32) Ayet-i kerimde Allah şiarlara, sembollere saygı gösterilmesi gerektiğini ifade buyurur.

Hocam, kurbanın mesajını çok güzel ifade ettiniz, bir de sizden haccın mesajlarını dinlemek istiyoruz. Çünkü milyonlarca Müslüman şimdi Mekke'de hac ibadetini eda etmek için belli bir mekânda toplanacaklar. Bununla Rabbimiz bize nasıl mesajlar veriyor?

Malum kurban ve hac günlerinin aynı olması, iki ibadetin iç içe geçmiş ibadetler olduğunu gösteriyor. Hac, aslında insan için kıyam, ayağa kalkma vesilesidir. Cenab-ı Hak çok ilginç bir şekilde Mâide suresi 97. ayet-i kerimede "Allah Kâbe'yi, Beyt-i Haram'ı, boyunları bağısız ve bağılı kurbanlıkları insanlar maddi ve manevi hayatları için destek kıldı." diye buyurur. Aslında hac diriliştir, ayağa kalkıştır. Hac ölmek üzere olan manevi hayatımızı yeniden ihya etmektir. Hac, dünyanın bastırıldığı, örttüğü, kapadığı kalbimizi yeniden tazelemek suretiyle imanımızı, ahdimizi kendimizi dünyanın esaretinden kurtarmak manevi yolculuğa çıkmak fırsatı verir bize. Dolayısıyla hacı konuşmak için, ihramı, telbiyeyi, tavafı, arafatı, sayı konuşmak gerekir ayrı ayrı. Yani Kur'an-ı Kerim'in an-

lattığı şekilde bu mesajlar üzerinde yoğunlaşmak gerekir. Ben acizane şunu sıklıkla hac seminerlerinde de ifade etmeye çalışıyorum. Hac yolculuğuna çıkmadan önce yapılması gereken üç temel şey var: Bunlardan biri bilinçlenmedir. Yani hacı neden yaptığımızı bilerek hacca gitmektir. Eğer ibadetler bilinçle yapılmazsa sıradanlaşır, âdet hâline dönüşür ve insanda yapması gereken tensibi, göstermesi gereken değişimi göstermez. Mesela Allah Kur'an-ı Kerim'de namazın insanın ahlakını güzelleştirici özelliğinden bahseder, Ankebût suresi 45. ayet-i kerimede. "Kitaptan sana vahyedileni oku, namazı kıl, çünkü namaz insanı hayasızlıklardan, kötülüklerden alıkoyar." buyurur. Zekâtla ilgili ayette de "Onların mallarından zekât al ki arındırsın ve temizlesin." buyurur." Bakara suresi 197. ayet-

te de Rabbimiz şöyle buyurur: "Hac bilinen aylardır. Kim o aylarda hacca başlarsa, artık ona cinsel ilişki, günaha sapmak, kavga etmek yoktur." İlgili ayetten anlıyoruz ki hac günleri aslında bir eğitimidir. Dolayısıyla neyi neden yaptığımızı, neden iki parça beze büründüğümüzü, neden Beytullah'ın etrafında döndüğümüzü, neden Safa ile Merve arasında koştuğumuzu, neden Arafat'ta sıcağın altında durduğumuzu bilmeden hacca giden insan bize atalarımızın şu sözünü hatırlatır: "Kişi hacı olamaz gitmekle Mekke'ye, eşek derviş olamaz taş çekmekle tekkeye!"

Kıymetli Hocam bayramlar, malumunuz olduğu üzere eşin, dostun, akrabanın, aile fertlerinin bir araya geldiği bir ülfet, bir kaynaşma mevsimi, dayanışma, yardım-

laşma, gönül alma zamanı. Bize biraz bu bayramların birleştirici yönünden bahsedebilir misiniz?

Kurbanın temel mesajı anlaşıldıktan sonra yani teslimiyet, fedakârlık, vazgeçmek, vazgeçebildikçe Rabbine yaklaşmak kavranılınca kurbanın vermesi gereken mesaj verilmiş olur ki bunun biri paylaşmaksa bir diğeri de kaynaşmaktır. Yani toplumsal olarak bir araya gelmek, küskünlükleri, dargınlıkları ortadan kaldırmak ve gerçekten bayram etmektir. Kur'an-ı Kerim'de Allah Teâlâ A'râf suresi 43. ayette cennettekileri anlatırken enteresan bir ifade kullanır. "Kalplerinde olan kini çıkardık." der. Yani cennete girmek isteyen insanın aslında kalbini arındırması gerektiğine dair bir mesaj verir Cenab-ı Hak. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) "Sizden ön-

cekilere sirayet eden iki hastalık si-ze de sirayet etti. Bunlardan bir ta-nesi haset, biri de kin tutmaktır. Öf-ke ve kini kalpte tutmaktır." (Süyufî, el- Camî'ü's-sağîr - 4170) buyurur ve arkasından "Dikkat edin bu iki-si usturanın saçı kazıdığı gibi dini-nizi kökünden kazır." buyurur. Do-layısıyla bayram günleri barışmak için en güzel fırsatlarından biridir. Hemen barışmak lazım. Neden he-men barışmak lazım? Kabule layık ameller bir perdeye bir engele takı-lır, bekleme odasına geçer. Bu bek-leme odasından geçip de Allah'ın huzuruna kabul edilmiş olarak çık-manın yolu barışmaktır.

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) Al-lah'ın, akrabasıyla bağıni kesmiş olanların amellerini kabul etmeye-ceğini buyurur. Dolayısıyla bu da-yanışmayı, barışmayı bayram gün-lerini fırsat bilip mutlaka gerçekleştirmek gerekir. Başka bir şey için yani bu kadar büyük müjde verile-bilir mi? Allah mahşer meydanında şöyle seslenecek diyor Efendimiz (s.a.s.): "Nerede benim için birbiri-ni sevenler nerede, sadece menfaat beklentisi olmaksızın benim için bir-birini sevmiş olanlar, hiçbir gölge-nin bulunmadığı bugünde arşımın gölgesinde gölgelendireceğim on-ları. (Buhari, "Ezan", 36; "Zekât", 16; "Rikak", 24; Müslim, "Zekât", 30; Tirmizî, "Zühd", 53.)

Muhteşem bir şeydir bu, eğer tartış-ması, kırgınlığı, küskünlüğü özelli-kle beşerî sebeplerden, dünyevi se-beplerden bu tür yükleri olan varsa ki yük, elde tuttukça artık eli nere-deyse kangren hâline getirir. Yükler-den kurtulmak lazım. Yani kin yükü-nün, kalpte taşınıp da kalbi karart-masına fırsat vermemek lazım. Bay-ram bunlar için muhteşem bir fırsattır. Şu hadis-i şerifi bir müjde sade-dinde, Bayram Gazetesi vesilesiyle kıymetli okuyucularımızla paylaş-mak isterim: Peygamber Efendimiz (s.a.s.) buyurur ki: "Allah'ın birta-kım kulları var; peygamber değiller, şehit de değiller ama kıyamet günü Allah onlara öyle bir makam verir ki peygamberler ve şehitler onlara gıpta ederler." (Hâkim, Müstedrek, IV, 170) Bu gıptayı şaşırırlar, hay-ret ederler şeklinde anlıyoruz. So-ruyor sahabe-i kiram: "Bize haber

verir misin ya Resûlallah, kim on-lar, peygamber ve şehit olmadıkla-rı hâlde peygamberlerin ve şehit-lerin şaşıracağı, gıpta edeceği in-sanlar?" Efendimiz bir tarif yapıyor. Bayram günlerinde bu söyleyişi o-kuyan bütün kıymetli dostlarımızın âmin demesini, Rabbimizin bu ta-rifin içerisinde kalan müminlerden olmayı bize nasip etmesini temenni ediyor, Efendimiz'in (s.a.s.) müba-rek dudaklarından bize ulaşan tari-fi, arz ediyorum: "Onlar aralarında bir akrabalık bağı olmasa bile, ara-larında bir mal, bir ticaret ilişkisi ol-masa bile, Allah rızası için birbirle-rini sevenlerdir." Şimdi bunu biraz açalım: Onlar aralarında akrabalık bağı olmasa, aynı aşiretten olma-sa, aynı ırktan olmasa, aynı renkten olmasa, aynı milletten olmasa, aynı siyasi partiden olmasa, aynı sendi-kanın üyesi olmasa, aynı tarikatın müntesibi olmasa, aynı cemaatin mensubu olmasa, aynı şehrin ya-şayanı, sakini olmasa, aynı takımın taraftarı olmasa bile, aralarında bir ticari ilişki, bir menfaat, bir alışve-riş ilişkisi olmasa bile sadece Allah rızası için birbirlerini sevmeyi başa-ranlar... Efendimiz "Vallahi onların yüzü nurdur ve vallahi onlar nur ü-zeredirler." buyuruyor. Arkasından da muhteşem bir müjde olan ayet-i kerimeyi okuyor: "Allah'ın dostla-rına korku yoktur, onlar üzülmeye-ceklerdir." (Yûnus, 10/62.)

Hocam bayramlar söz konu-su olduğu zaman çok klişe bir cümle var, "Nerede o eski bayramlar?" diyoruz. Sizce de o eski bayramlar, eskilerde mi kaldı ne dersiniz?

Yok, ben öyle düşünmüyorum. Biz aslında çocukluğumuzu özliyoruz. Yani biz eskiyi özlerken çocuksu hâllerimizi özliyoruz çoğu zaman. Şunun da etkisini tabii gözden ırak tutmamak lazım, eski bayramlar özlem duyduğumuz eski bayram-lar daha çok köy, mahalle ve da-ha samimi ortamlardaki eski bay-ramlardı. Köylerde yine bayramlar yaşanıyor, yine insanlar sofralarını birbirlerine açıyorlar, yine insanlar birbirlerine gidiyorlar. İnsanlar tek bir ailenin fertleriymiş gibi bayramı kutluyorlar hamdolsun. Şehirleştik-çe, kalabalıklaştıkça, köyleri, müs-

takevleri, bahçeli evleri bırakıp da tek bir binada, elli, altmış, yet-miş, yüz dairenin yaşadığı, âdeta bir köyden fazla insanın bir apart-mana sıkıştığı iskân şeklinden dola-yı, şehirleşmeden kaynaklı şartları-mızdan dolayı biz eski bayramla-rı özliyoruz. Yoksa çocuklar yine o heyecanla yaşıyorlar. "Eski bay-ramlar nerede?" deyip de bayra-mın sevincini gölgelememek gere-kir. Apartmanda kapımızı çalıp e-linde poşetle şeker toplayan çocuk-lara şeker vermek, yüzlerini gül-dürmek gerekir. Küçük çocuğu o-lan dostlarımızın çocuklarını, hadi gidin şeker toplayın, diye komşu-lara göndermesi gerekir. Çocukla-rı sadece korkutmakla; aman dışa-rı çıkma, parka gitme köpek ısırır, komşuya gitme başına kim bilir ne gelir, şeklindeki ifadelerle bayram sevincinden mahrum etmemeliyiz. Birazcık ferah olmak lazım. Biraz-cık daha o değerleri yaşatmak için çaba göstermek lazım. O bizim ça-bamızla doğru orantılıdır. Bayram-lar yine bayram. Bayramı kutlaya-cak insanlar değişmiş olabilir. İnsan bayrama sahip çıktığı oranda, se-vinç de neşe de hem evine hem çev-resine gelecektir yeniden.

İnşallah Hocam. Siz çok de-ğerli bir ilim insanı olarak hayatınızda nice bayramlar yaşadınız, acı tatlı hatıralar-la dolu pek çok bayram ge-çirdiniz. Bunlar içerisinde si-zi etkileyen bir hatıranızı din-lemek isteriz.

Evet şimdi zor bir soru. Bayram de-nilince, Kurban Bayramı deyince öz-zellikle benim aklıma çocukluk yıl-larım gelir. Mahallemizde kesilen hayvanların böbrekleri pişirilirdi. Biz ona "gutçik" derdik. Sizde de denilir mi bilmiyorum. Ne demek-se "gutçik", herhâlde mahalli bir şey. O zaman çok tatlı gelirdi ba-na. Ama şimdi yiyemiyorum. He-men mahallenin birazcık dışına çı-kardık. Taşların dibine ateşleri ya-kardık. O hayvanların etlerini pişir-meye çalışırdık. Çoğu zaman etler toprağa, kuma karışırdı biz yerken, çıtır çıtır birazı et, birazı kum. Böyle kurban günlerini hatırlıyorum.

Hayvanları, mesela özellikle koç-ları, güzel değişik renkte boyalar-la boyardı büyüklerimiz. Kesileceği mekâna götürürken sevgiyle götü-rürlerdi. Âdeta bir dostuyla bir ar-kadaşıyla beraber gidiyormuş gibi götürürlerdi. Yere yatırılırlar, gözleri-ni özenle bağlarlar, tekbirler getire-rek, büyük bir ibadet vecdi ile hay-yanları keserlerdi. Şimdi kalabalık-ların da artmasıyla beraber bu gü-zellikleri bazen ihmal ettiğimiz olu-yor. Ben en çok o boynuzlarına sü-s-lü süslü bezler bağlanıp kurbanlık hayvanları hazırlanmasını hatırlı-yorum. Siz sorar sormaz çocukluk anılarımdan aklımda kurban değil de bunlar canlandı.

Hocam biliyorsunuz İslam dünyası olarak buruk bir bayrama giriyoruz. Gazze'de bir soykırımla kar-şı karşıya Müslüman kar-deşlerimiz, biraz da bu ko-nu hakkındaki hissiyatınızı, düşüncelerinizi dinlemek is-teriz.

İki soru sormak gerekiyor, Gazze olaylarına bakarken evinin önün-de oynarken üzerine bomba yağan çocuğun yerinde mi yoksa üzerine bomba yağdıran uçağın pilotunun yerinde mi olmak istersiniz, diye. Tereddütsüz ve kesin olarak ben a-şağıda oynayıp üzerine bomba ya-ğan çocuğun yerinde olmak isterim. Bu çocuklara biz, Rabbimizin bakın dediği gibi bakıyoruz, bu ruhunu teslim eden çocuklar elbette cennete uçuyorlar. Hem de Habib-i Neccar Hadisesi'nde olduğu gibi ruhunu teslim eder etmez "Hemen cennete gir." deniliyor onlara. "O da keşke kavmim de bilseydi, Rabbimin beni bağışladığını ve bana ikram ettiğini." şeklinde karşılık veriyor. Şimdi bunlar cennete uçuyorlar ama on-ların cennete uçuyor olması; iki mil-yarlık İslam âlemini, aylardan beri iki milyon Müslümanın katledilişini canlı yayında izleme sorumluluğun-dan kurtarmaz.

Yani elinde imkânı, gücü olanlar, bunu kullanmayınca Allah'ın ka-tında büyük bir sorumluluk, vebal yüklenmiş oluyorlar. Hepimiz kendi

yapacağımız ölçüde buradan yola çıkarak, bir hayat tarzı belirlemek zorundayız. Bundan sonra Müslümanın, nerede olursa olsun mazlumun, garibin aleyhinde, karşısında ona zulmeden, eziyet eden kim varsa kalben de bedenlen de madden de asla yanında yer almaması gerektiğini; Hûd suresinde Rab-bimizin "Sakin zalimlere meyletmeyin sonra size ateş dokunur. Sizin Allah'tan başka dostlarınız yoktur. Sonra size yardım da edilmez." (Hûd, 11/113.) buyruğu ile bize anlatmaktadır. Yani boykota, tavır koymaya, elimizden geldiği kadar çocuklarımızı bu bilinçle yetiştirmeye devam. Bu, meselenin bir boyutudur. İkincisi de büyük bir kahramanlık destanı yazılıyor. Ben sahabe hayatını sohbetlerimde çok anlatmaya çalışan bir arkadaşınızım. Sanki tarihin derinliklerinde kalmış fedakârlık, sadece o zaman yaşanmış gibiydi. Hayır, şimdi ölümün üzerine yürüyen gençler, yani bütün imkânsızlıklar, yokluklar içerisinde aç kalıp da dininden, imanından, hürriyetinden ödün vermemek için ölümü öldüren gençler görüyoruz XXI. asırda. Bu gençler aslında bu şuurun, neşvenin, dinamizmin ölmediğini gösteriyor. İslam'ın mesajını doğru anlayanların, ölümü gözünde hiçleştirilenlerin, basitleştirenlerin zafere ulaştığını gösteriyor bize. Bu hem büyük bir mesaj aynı zamanda bir zafer muştusudur.

Milyarlar harcasaydınız, Amerika'nın en iyi üniversitelerinde Gazze olaylarını protesto eden gençlerin çıkmasını sağlayabilir miydiniz, propagandayla olur muydu bu? Üniversitelerin ayağa kalkması bütün kadınların, yaşlıların, gençlerin sokaklara çıkması dünyadaki büyük basın yayın organlarının pek çoğunun sermayesinin siyonistlerce karşılanmasına, onca propagandaya rağmen insanlığın vicdanının ayağa kalkması, aslında Gazze'de hürriyetinden ödün vermeyen, karşımızda kim olursa olsun, Allah'a imanımız ve güvenimiz asla sarsılmayacaktır diyen Ebu Ubeyde gibi gençlerin bu kararlılığı sayesinde.

Bayram sabahlarında içinizi dolduran his?

Bayram sabahları kendimi yeniden doğmuş gibi hissederim ve bu duyguyu paylaşabileceğim insanlarla bir arada olmak isterim. Onun için bayram namazlarına iştirak ederim.

Bayram sabahları sizi nereye çağırır?

Bu yaşa kadar, İstanbul'un bayramları beni tarihimize davet ederdi. Seneler boyu bayram namazını Süleymaniye'de, son iki yılda ise Ayasofya'da kıldım. Bu yıl ise Ramazan Bayramı'nın sabahında Türkiye'nin ve bir manada İslam'ın geleceğini temsil eden Çamlıca Camii'nde idim.

Sizin camilerle kurduğunuz o hasbi başa yazı ve söyleşilerinizde şahitlik ettik. Çamlıca Camii'nde bayram namazını sizden dinlese?

Türkiye'nin en büyük, dünyanın da dördüncü büyük camisi olan bu mekânda, Türkiye'nin ve İslâm dünyasının geleceğini buldum. Asya'nın ilk büyük tepesi olan Çamlıca, o sabah müminlerle lebalep dolmuştu. Civardaki bütün cadde ve sokaklar kalbe koşan kan damarları gibi hızla namaza yetişmeye çalışan kadın erkek, büyük küçük nur yüzlü insanlarla doluydu. Caminin içinde alt katta erkekler, üst katta hanımlar neredeyse askerî bir disiplin içinde bayram hutbesini dinleyip namaza durdular. Namaz bittikten sonra İstanbul'un farklı semtlerinden hatta karşı sahilden gelenler kapı yanlarında durup birbirlerine sekerler, lokumlar ikram ediyorlardı.

O bayramlaşmadan yâdınızda kalan şeyler nelerdi?

Bayramlaştığım insanlar arasında Yemen'den gelen bir aile; İtalya'da

Ümit MERİÇ:

Bayram sabahları kendimi yeniden doğmuş gibi hissederim.

doktora yapan Faslı bir genç kız, Kanada'dan Bayram için İstanbul'a gelmiş olan Pakistanlı bir aile de vardı. Ayasofya'ya İstanbul'daki ikinci Kâbe demiştim ama Çamlıca Camii, Ramazan Bayramı sabahında üçüncü bir Kâbe'ye dönüşmüştü. Çamlıca Camii, inşa öncesinde ve süresince ciddi eleştiriler aldı. Mimari açıdan ya da ekolojik açıdan eleştiriler her zaman tartışılabilir. Ama bence İstanbul gibi tarih şehrinde böyle abidevi bir eserin inşa edilmiş olması Türkiye'nin dünyadaki geleceğini sembolik olarak göstermesi açısından bu eleştirilerin üstünde ve ötesinde yer almalı. Kullanılan sembolik rakamlar, kubbenin 34 metre çapında olması, İstanbul'un İslam'ın geleceğindeki ümidini ifade ettiği kadar 107.1 yani 1071'i çağrıştıran iki minarenin yüksekliği de neredeyse bin yıldır bu topraklardaki varlığımızı haykıran iki sancak manası taşımaktaydı.

Son olarak bir bayram mesajı isteyebilir miyiz?

"Yeryüzü bize meşit kılındı." buyrulmuştur. Gönlüm, sadece bayram sabahlarında camilerin dolup taşması ile yetinmek istemiyor. İnşallah ileriki yüzyıllarda bütün beşeriyetin alınımın kiliseden camiye dönmüş bir mabette, bir parkın kenarında ya da bir ormanın ortasında secdeye giderek varoluşun sırrına ağâh olmasını arzu ediyorum.

İYİLİK GÜZELDİR

Dr. Murat KALIÇ

Gecenin koyu karanlığında, tüm malzemelerimizi yüklediğimiz aracımıza binerek başkent Encemine'den uzaklaşmaya başladık. Arabanın açık penceresinden yüzümüze vuran serince hava bu coğrafyada kaçırılmaz bir fırsattı. Biraz yol katettikten sonra sabah namazı vaktinin girmesiyle yol kenarındaki topraktan yapılmış yorgun bir mescidin önünde durduk. Plastik ibriklerden aldığımız abdestle kum üzerinde cemaatle kıldığımız namazın ardından aracımızın camına vurmaya başlayan güneş eşliğinde uzunca bir yolculuk aslında yeni başlıyordu.

Bu yolculuğa çıkarken esasen iki önemli amacımız vardı. Birincisi, başkente 480 km uzaklıktaki Mongo iline bağlı Dokatchi köyünde aziz vatandaşlarımızın Türkiye Diyanet Vakfına emanet ettiği bağışlarla yapımı tamamlanan su kuyusunu açmaktı. Bir yıl önce bu köye saha çalışması için gittiğimizde yaklaşık bin kişi bizi köyün girişinde karşılamıştı. Sanki yıllardır bizi bekliyorlardı. Bu sessiz düşüncenin biraz sonra kulaklarımızda yankılanacak yorgun ama ümitli bir cümleyle ete kemiğe bürüneceğini nereden bilebilirdik. Çünkü bölge temsilcisi, köyün kurulduğu günden itibaren su sıkıntısı çekildiğini, birçok çabaya rağmen 40 yıldır yer altından suyun çıkarılmadığını ifade etmiş ve sıcak bir karşılamayla bizi kucaklayarak; "Sizi Allah gönderdi." demişti. Şimdi ise coğrafyanın zorlu şartlarına ve geçen onlarca umutsuz yıla rağmen biraz meşakkatli de olsa köy halkını yıllarca bekledikleri suyla buluşturduğumuzdan bu açılış bizim için oldukça anlamlıydı.

İkinci amacımız ise Mongo'dan 450 km uzaklıktaki Abeşe ilindeki bugün sekiz Osmanlı subayının kabrinin bulunduğu Cüneyne Türk (Türk Bahçesi) adıyla bilinen mahallede yaşayan dedemiz Mohamed Turkay'ı ziyaret etmektir. O, Osmanlı Devleti'ni bu topraklarda günümüze taşıyan son temsilciydi. Turkay soyadını taşıyan Osmanlı subayları, 1850'li yıllarda Mısır ve Sudan üzerinden Abeşe'ye gelip yerleşmişler; burada evlenip ticaretle meşgul olmuşlar ve sonrasında bazıları farklı ülkelere göç etmişlerdi. Dolayısıyla bu ziyaret Osmanlı bakiyesi ve emaneti Abeşe'de, tarihin omuzlarımızı yüklediği sorumluluğu yerine getirme adına bizi oldukça heyecanlandırıyordu.

Yolu yarlayıp Bokoro iline vardığımızda yemek molası için aracımızı yeşil ve geniş gölgeli bir ağacın altına doğru sürdük. Gecedan aracımıza yüklediğimiz yiyeceklerimizi ve buz dolu büyükçe bir kaba koyduğumuz sularımızı çıkarıp güzel bir yer sofrası kurduk. En iyi lokantada yiyeceğimiz en lezzetli yemekten daha fazla bize mutluluk veren bu yemeğin, üzerinden yıllar geçse de hafızalarımızdan kolay kolay silinmesi mümkün değildi. Çünkü sıradan bir eylemi unutulamayacak bir enstantaneye dönüştüren şey, duyu organları üzerinde etkili olan özgün ve eşsiz detaylardı.

Yemeği bitirdikten sonra tekrar yola koyulduk. Bitkine iline yaklaştığımızda namaz için yol kenarındaki küçük bir mescitte mola verdik. Köy halkıyla beraber kıldığımız bu namaz enteresandır, sanki yıllardır orada yaşadığımızı ve oradan olduğumuzu bize telkin etmişti. Şüphesiz bu, dinimiz İslam'ın birleştirici ve bütünleştirici gücüydü. Bu vesileyle Çad'm, yüce dinimizin önemini, etki

alanını ve eşsizliğini fark edebilme adına bize önemli fırsat sunduğunu ifade etmek gerekir.

Gün batımına doğru Mongo'ya ulaştığımızda öncelikle gece konaklayacağımız uygun bir yer belirledik. Yemeğimizi yiyip namazı kıldıktan sonra aracımızda yüklü portatif yatağımızı çöl kumunun üzerine serdik. Havanın serinlediği, sineğin bulunmadığı bu ortamda, tüm yıldızların ilk defa bu kadar net ve yakın görüldüğü cam gibi gökyüzüne bakarak uykuya daldık. Gece yarısında kalkıp malzemelerimizi tekrar aracımıza yükledikten sonra su kuyumuzun açılışı için Dokatchi köyüne doğru yola koyulduk. Köye yaklaştığımızda ilk önce ellerinde Türk bayrakları bulunan bir atlı birlik bizi karşıladı. Coşkulu yerel şarkıların, zılgıtların ve sevgi gösterilerinin eşliğinde nihayet su kuyumuzun yanına vardık. Yapılan içten konuşmalar ve özellikle Türkiye'ye uzanan titrek ellerin yaptığı duaların ardından 40 yıllık bir hasreti bitirmenin verdiği sakinlikle köyden ayrıldık ve Abeşe'ye doğru yola revan olduk.

İkinci sonrası Abeşe'ye vardığımızda, aracımızı ilk olarak Cüneyne Türk'e doğru sürdük. Bu mahalleye "Türk Bahçesi" denildiği için açıkçası yemyeşil bir yer ile kucaklaşacağımızı hayal ediyorduk. Çünkü öncesinde, ecdadımızın geçmişte bu bölgeyi âdeta bir vahaya dönüştürdüğüne dair kuvvetli rivayetler zihnimize kazınmıştı. Fakat oraya vardığımızda kıraç, kumsal, sıradan bir coğrafya bizi karşıladı. Mahallenin girişinde, bizi gördüğü gibi dikkat kesilen bir çocuğa Mohamed Turkay'm yaşadığı evi sorduk. Onun mihmandarlığında yavaş yavaş bu eve doğru ilerlerken heyecanımız zirveye ulaşmıştı.

Bizi kapıda kızı karşıladı. Orada bulunan mahallenin temsilcisi, Mohamed Tur-kay'ın yaşadığı odaya gidip ona; "Toru-nun sana geldi." şeklinde seslendiği an tüylerimiz diken diken olmuştu. Sonun-da o beklenen vakit gelmiş ve dedemizle karşılaşmıştık. Uzunca bir kucaklaşmanın ardından sevecen, parlak gözlerle bize bakarak heyecanla tarihimizi anlatma-ya başlayan dedemiz, bir ara cebinden çıkardığı anahtarı kızına uzatarak karşı-mızdaki odadan bir şey istedi. Oturdu-ğumuz yere kınında, kocaman bir kılıç gelmişti. Bu kılıç, babasından kendisine tevarüs eden nadide bir ecdat yadigâ-rıydı. Kılıcın bir ucundan kendisinin, bir ucundan da bizim tuttuğumuz o an, tari-hin siyah beyaz derinliklerindeki mutlu zamanlara akıp giden vakur bir yolculuk çoktan başlamıştı. Dedemiz kılıcı tekrar kızına verdi ve odanın kapısını sıkıca ki-tilemesini tembihledi. Sonradan, o oda-nın tamamen bu emanete hasredildiğini

ve kendisinden başka hiç kimsenin oraya giremediğini öğrendiğimizde gururumuz bir kat daha perçinleşmişti.

Sohbetin ilerleyen safhalarında, bizlere sevgisini yansıttığı gözlerinde yaşının ve coğrafyanın da etkisiyle meydana gelen katarakt hastalığının varlığı utana sıkıla 80 yaşındaki dedemizin dudaklarından döküldü. İçimizi cız eden bu anı mih gibi aklımıza çakarak dedemizin elini öptük

ve izin isteyip en kısa zamanda yeniden buluşma sözü vererek yanından ayrıldık. Ertesi gün Abeşe'deki birkaç bölgede saha çalışmamızı tamamlayarak 16 saat süren yorucu bir yolculuğun ardından yine bir gece yarısı başkente ulaştık.

Bu buluşmadan iki ay sonra Kurban Bay-ramı öncesi başkentte gerçekleştireceği-miz katarakt ameliyatı faaliyeti planlanır planlanmaz, yanında yaşayan torunu va-sıtasıyla dedemize ulaştık ve kendisini bir hafta sonra gözlerini ameliyat ettir-mek için beklediğimizi söyledik. Bir hafta sonrasındaki buluşmamızda, gözleri ile dünya arasındaki perde kalkacağı için çok heyecanlıydık. Yapılan başarılı ameliyat sonrası kalp gözünün ardından artık kafa gözüyle de bizi görebildiğinden anlatıl-maz bir mutluluk içindeydik. Sonuçta o bize; biz de ona bayram sevinci olmuştuk.

O gün, aziz milletimizin Türkiye Diya-net Vakfına yaptığı bağışlarla vatanımız-dan kilometrelerce uzaklıktaki başka bir coğrafyada yaşayan ecdadımıza uzanan şefkat ve merhamet eline vesile olmuş-tuk. Dedemiz de mutluluk ve sekinetin bu dünyada mutlaka deneyimlenmesi gereken eşsiz bir duygu olduğunu bize yaşatmıştı. O gün bir kez daha anladık ki dünya iyilikle güzelleşecektir. Çünkü iyi-lik güzeldir.

BAYRAMLARDA AİLE VE TOPLUMSAL BAĞLAR

Bünyamin TOPÇUOĞLU

**“Cedlerin mağfîret iklimine girmiş gibiyim.
Dili bir, gönlü bir, îmânî bir insan yığını
Görüyor varlığının bir yere toplandığını;
Büyük Allah` ı anarken bir ağızdan herkes
Nice bin dalgahı Tekbîr oluyor tek bir ses...”**

Bayramlar, hem İslam toplumlarında hem de çeşitli kültürlerde önemli bir sosyal olgu olarak karşımıza çıkar. Özellikle İslam dünyasında kutlanan Ramazan ve Kurban Bayramları, dinî vecibelerin yanı sıra aile ve toplumsal bağlarında güçlendiği özel günlerdir. İslam dininde iki büyük bayram vardır: Ramazan ve Kurban Bayramı. Kaynaklarımızda, Ramazan Bayramı'na “îdü'l-fitr”, Kurban Bayramı'na ise, “îdü'l-edhâ” denilmektedir.

Peygamberimiz Medine'ye hicret buyurdularında Medinelilerin eğlendikleri iki günü vardı. Peygamberimiz: “Bu günler ne oluyor?” diye sorduğunda onlar “Biz cahiliyette bu günlerde oynayıp eğlenirdik.” dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz: “Bunların yerine Allah Teâlâ size daha hayırlı iki gün verdi: Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı.” buyurdu.¹

Ramazan ve Kurban Bayramları hicretin ikinci yılından itibaren kutlanmaya başlanmıştır. O günden beri kutlanagelen bu iki bayram, Müslüman milletlerin aynı zamanda millî bayramları niteliğini taşır.

Bayramlar, İslam dininde önemli yer tutan ibadetlerin tamamlanmasının ardından kutlanır. Ramazan Bayramı, bir aylık oruç ibadetinin sona ermesiyle, Kurban Bayramı ise hac ibadetinin ve kurban kesiminin ardından kutlanır. Her iki bayram da dinî vecibelerle sınırlı kalmayıp sosyal ve kültürel bir boyuta sahiptir.

Bayramlar, toplumsal dayanışma, yardımlaşma ve kardeşlik duygularının pekiştiği zamanlardır. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki:”(Muteber) Oruç, (hep beraber) tuttunuz gündekidir. (Muteber) İftar, (hep beraber) ettiğiniz gündekidir. (Muteber) Kurban (hep beraber) kurban kestiğiniz gündekidir.”² Bu itibarla bayramların toplum hayatındaki en önemli yönlerinden biri de birleştirici rolüdür. Bayram günlerinde toplum şuuru bütünleşir. Toplum fertleri birbirleriyle kaynaşır. Bayramlar, hayatın bitmek tükenmek bilmeyen sıkıntıları içinde bunalan insanların bir nebze de olsa inşirah buldukları günlerdir. Yahya Kemal Beyatlı'nın “Süleymaniye'de Bayram Sabahı” şiirindeki şu dizeleri, bizlere bayramların ruhumuzda bıraktığı eşsiz etkiyi veciz olarak anlatmaktadır:

*Ulu mâbed! Seni ancak bu sabah
anlıyorum;*

*Ben de bir vârisin olmakla bugün
mağrûrum;*

Bir zaman hendeseden âbide zannettimdi;

*Kubben altında bu cumhûra bakarken
şimdi,*

Senelerden beri rüyâda görüp özlediğim

Cedlerin mağfîret iklimine girmiş gibiyim.

Dili bir, gönlü bir, îmânî bir insan yığını

Görüyor varlığının bir yere toplandığını;

Büyük Allah` ı anarken bir ağızdan herkes

Nice bin dalgahı Tekbîr oluyor tek bir ses;

Yükselen bir nakaratın büyüyen velvelesi,

Nice tuğlarla karışmış nice bin at yeleli!

Ulu mâbedde karıştım vatanın birliğine.

*Çok şükür Allaha, gördüm, bu saatlerde
yine*

Yaşayanlarla beraber bulunan ervâhi.

*Dohudur gönlüm ışıklarla bu bayram
sabahı.”*

Aile Bağlarının Güçlenmesi

Bayramlar, aile fertlerinin bir araya geldiği, birlikte zaman geçirip ilişkilerini güçlendirdiği özel zamanlardır. Özellikle geniş aile yapısının hâlâ önemini koruduğu toplumlarda, bayramlar aile bağlarını pekiştirici bir rol oynar.

Geleneksel olarak, bayramlarda evler temizlenir, en güzel kıyafetler giyilir ve özel yemekler hazırlanır. Bayram namazının ardından yapılan aile ziyaretleri, büyüklerin ellerinin öpülmesi ve dualarının alınması, aile içindeki saygı ve sevgi bağlarını kuvvetlendirir. Beraberce oturlan bayram sofraları, sadece fiziksel doyumu değil, aynı zamanda manevi bir doyumu da simgeler. Sofrada toplanan aile üyeleri, geçmişi yâd eder, hatıralarını paylaşır ve birlikte olmanın huzurunu yaşar. Aile olarak beraberce sofraya oturmamak ya da oturamamak ve bundan aile fertlerinin hiç rahatsız olmaması aslında aile bağlarının zayıfladığının göstergesidir. Çünkü ailenin en çok iletişim hâlinde olduğu zamanlar, sofralarımızdır. Bu birlikteliğin en keyif veren kısmı da anne elinden dua ve muhabbetle çıkmış, tazecik yemek kokusunun bütün evi sardığı; herkesin o kokunun câzibesi ile odalarından çıkıp sofraya neşeyle geldiği, beraberce sohbetler edilerek huzurla yendiği bir kap çorbadır.

Toplumsal Dayanışma ve Yardımlaşma

Bayramlar, toplumsal dayanışmanın en yoğun yaşandığı ve bir nevi yardım seferberliğinin zirve yaptığı günlerdir. Bayram öncesinde ve sırasında yapılan yardım faaliyetleri, Ramazan Bayramı'nda verilen fitre ve zekat, Kurban Bayramı'nda ise kurban etinin paylaşılması ile toplumdaki farklı sosyal ve ekonomik gruplar arasında kurulan köprüler toplumun refah düzeyini artırır. Bu yardımlar, ekonomik sıkıntı çeken bireylerin ve ailelerin bayramı huzur içinde geçirmesine olanak sağlar. Bizlere her konuda rehberlik eden Hz. Peygamber (s.a.s.), yardımlaşmanın ve paylaşmanın nasıl olacağını çok güzel bir örnekle göstermiştir.

Bir kurban kesildiğinde Efendimiz (s.a.s.) ondan geriye ne kaldığını sormuştu. Hazret-i Aişe (r.a.) validemiz:

“- Sadece bir kürek kemiği kaldı.” dedi.

Bunun üzerine Efendimiz (s.a.s.):

“- Desene (ya Aişe), bir kürek kemiği hariç hepsi (yani bütün infak ettiklerimiz) bizim oldu!” buyurdular.³

Bayramlarda yapılan ziyaretler, özellikle yaşlı ve yalnız yaşayan bireyler için büyük bir moral kaynağıdır. Onlara gösterilen ilgi ve alaka, toplumsal bağların kuvvetlenmesini sağladığı gibi, sosyal izolasyonu da azaltır.

Bayramlarda Kültürel ve Sosyal Aktiviteler

Bayramlar, kültürel değerlerin yaşatıldığı ve gelecek nesillere aktarıldığı dönemlerdir. Özellikle çocuklar için bayramlar, unutulmaz anıların biriktiği, kültürel ve dinî değerlerin öğrenildiği özel zamanlardır. Bayram sabahı erken kalkıp en güzel elbiseleri giymek, ailece bayram namazına gitmek, büyüklerin ellerini öpmek gibi gelenekler çocukların hafızasında yer eder ve onların kültürel kimliklerinin oluşmasına katkıda bulunur. Bayramlarda büyükler kadar yetim, öksüz ve kimsesizler de unutulmamalıdır. Onlara yapacağımız ziyaretler ve beraberce yapacağımız aktiviteler bayramlarda onların yüzünü güldürecek, bayramı bayram gibi yaşamalarına vesile olacaktır.

Bir şehit çocuğu olan Beşir B. Akrebe'nin, Hz. Peygamber'le (s.a.s.) yaşadığı hatırası çok güzel bir örnektir. Resulullah (s.a.s.) bayram sabahı mescitten eve dönerken sokakta bayramlıklarını giyinmiş oynayan

çocukları görmüştü. Fakat bir taneisinin durumu dikkatini çekmişti kenarda oturmuş, kirli ve eski elbiseler içinde diğerlerini seyredirken aynı zamanda ağlıyordu. Hz. Muhammed (s.a.s.) çevresinde el-Filistini nisbesiyle de anılan çocuğa yaklaşıp;

- “Ağlama güzel çocuk, ne diye ağlıyorsun, sen niçin arkadaşlarına katılmıyorsun?” dedi. Çocuk hüznüyle ve o hüznüyle şöyle cevap verdi:

- “Ben yetimim, benim babam Uhud Savaşında şehit oldu.” Yetimler yetimi Hz. Muhammed (s.a.s.) için bu kadarı yeterliydi. Çocuğa duygulu gözlerle baktı ve

- “İstemez misin ben baban olayım, Aişe annen olsun, Fatma da kardeşin?” diyerek onu teselli etmeye çalıştı. Çocuk;

- “Evet isterim” cevabını verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, yetimin başını okşadı ve ismini sordu. Çocuk “Bahir” deyince Efendimiz,

- “Hayır. Senin ismin Beşir olsun” buyurdu.

Çocuğun elinden tutup evine götürdü. Yedirip içirdi, üstünü başını giydirdi, bir süre sonra sokağa çıkıp diğer çocukların arasına karıştığında Beşir'deki değişikliği gören çocuklar merakla sordular:

- “Sen daha önce ağlayıp duruyordun. Şimdi nasıl oldu da böyle güzel oldun?” Beşir:

- “Açtım doydum, çıplaktım, giyindim, yetimdim Resulullah babam Aişe annem oldu” dedi. Bütün çocuklar gıpta ederek;

- “Ne olaydı, bizim de babalarımız Uhud'da şehit olsaydı da biz de böyle bir babaya kavuşmuş olsaydık.”⁴

Modern Dünyada Bayramlar ve Değişen Dinamikler

Günümüzde, hızlı kentleşme ve modern yaşamın getirdiği değişiklikler, bayramların kutlanış şeklini de etkilemiştir. Geleneksel bayram kutlamaları, yerini daha bireysel ve tüketim odaklı kutlamalara bırakma eğilimindedir. Neyse ki bu değişim, bayramların aile ve toplumsal bağlar üzerindeki olumlu etkisini tamamen ortadan kaldırmamaktadır. Ailelerin bir araya gelmesi, akraba ziyaretleri ve yardımlaşma faaliyetleri modern dünyada da önemini korumaktadır.

Teknolojinin gelişmesi, bayramlarda uzakta yaşayan aile bireylerinin ve arkadaşların bir araya gelmesine de olanak tanımaktadır. Video konferanslar, mesajlaşma uygulamaları ve sosyal medya,

fiziksel olarak bir araya gelemeyen bireylerin bayramlaşmasını sağlamakta ve gönüllerin alınmasına vesile olmaktadır. Bu, modern dünyanın getirdiği bir avantaj olarak bayramların toplumsal bağları güçlendirme işlevini devam ettirmesine yardımcı etmektedir.

Bayramlar, dinî ve kültürel önemi kadar aile içi ve toplumsal bağların güçlenmesi açısından büyük değer taşımaktadır. Geleneksel bayram kutlamaları, aile bireylerinin bir araya gelmesi, toplumsal dayanışmanın artması ve kültürel değerlerin yaşatılması açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Modern yaşamın getirdiği değişimlere rağmen bayramların bu fonksiyonlarını koruması, toplumsal huzur ve refah için önemlidir. Bayramlar, geçmişten günümüze bireylerin ve toplumların bir araya gelerek sevgi, saygı ve dayanışma duygularını pekiştirdiği, manevi bir atmosferde kutlanan özel günler olarak varlığını sürdürmektedir. Bu ulvi duyguları bizden sonraki nesillere miras bırakmak ve bu uğurda çaba sarfetmek bu toplumun her ferдинin bir vazifesidir.

Kaynaklar

1. Ebû Davud, Salât 245, (1134); Nesâî, İydeyn 1, (3, 179)
2. Tirmizî, Savm 11, (697); Ebu Davud, Savm 5, (2324)
3. Tirmizî, Kıyâme, 33
4. İbn Hacer, İsâbe, I, 302.

NEFSİ KURBAN EYLE SEN

Yılda bir kurban keserler halk-ı âlem ıyd için
Dembedem sâat besâat ben senin kurbanınam
Cana meylin var ise hükmeyle teslim eyleyim
Padişahım ben senin bir bende-i fermânınam

Fuzûlî

Büyük şair Fuzûlî'nin bu kıt'asının ilhamı ile:

Îsar ve ihlas

Kebş-i nefsin Hakka kurban eyleyendir kul bilin
Nefsi kurban eyleyip bayram edin can kardeşim

Kim ki has kul olmak ister nefsi ıslah etmeli
Nefs-i emmâren olursa ber-hayat müşkil işin

Her ibadetten olur nefsin payı şirk-i hafî
Evvelâ ıslâh-ı nefse cehd için haydi gelin

Yılda bir kez et dağıtmak şükre yetmez ey azîz
Fazla maldan her saat muhtaçlara ayırıp verin

Rabbimiz Kur'an'da övdü sevdi mûsir kulları
Çünkü mûsir kendine tercih eder din kardeşin

Paylaşırsak nimeti bayram olur ümmet için
Hayri mûsir ol ki cennet hem cemal olsun yerin

Prof. Dr. Hayrettin Karaman

